

De aanslag bij het VCJC Kampeerhuis op 11 juni 1943

Bouw van het kampeerhuis

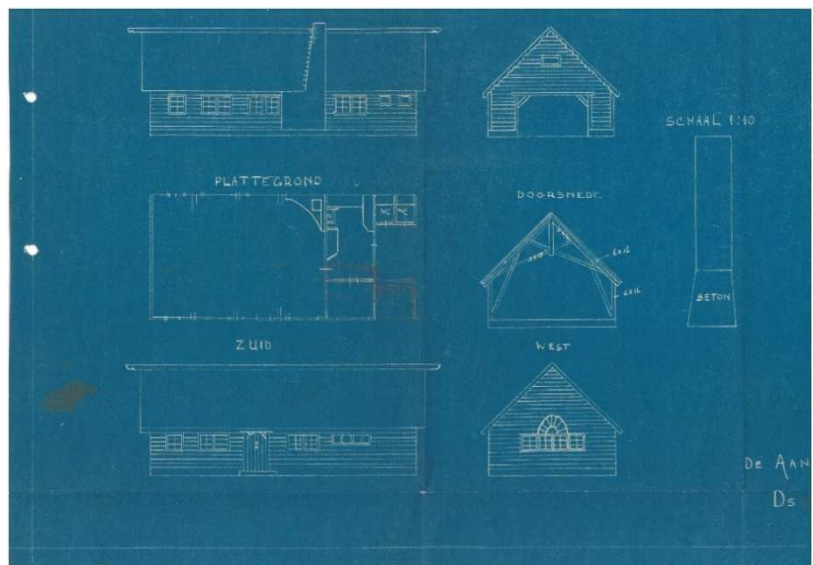
Voorjaar 1937 nam M.C. van Wijhe, sinds 1932 predikant in Vught, een opmerkelijk initiatief. Hij huurde van de 'Maatschappij van Welstand'¹ voor 15 jaar in de gemeente Sint-Michielsgestel de twee percelen E605 en E 608², gelegen aan de weg van Sint-Michielsgestel naar Esch. Het was een mooi en groot terrein met heide en dennenbomen. Voor de bouw van een kampeerhuis op die gehuurde grond vroeg hij een bouwvergunning aan bij de gemeente³. Bij de VCJC, de Vrijzinnig Christelijke Jeugdcentrale, waarbinnen hij al veel clubwerk had verricht, vroeg hij een lening aan en kreeg aanvankelijk een renteloze lening van fl. 700,-.

In ruim 2 maanden is het kampeerhuis gebouwd, waarschijnlijk met inzet van de doelgroep, jongeren uit Vught en Den Bosch. Als voorzitter van de bouwcommissie kon Van Wijhe met grote voldoening op 9 oktober 1937 de officiële opening meemaken van Kamphuis 'de Blokhut'. Dat was een gloriëdag voor de VCJC in het Zuiden.

Het hoofdgebouw was 13,5 x 6,5 meter groot. De entree was overkapt, waarna via de keuken het dagverblijf te bereiken was. Daar was een grote schouw in de Noordoosthoek en twee openslaande deuren in de Zuidwand. In een bijgebouw was er ruimte voor tien slaappleatsen, terwijl in het dagverblijf de banken als bed dienst konden doen voor ongeveer dertig personen. Het kampeerhuis was tevens bedoeld als een vergaderlokaliteit voor heel het protestantisme in Noord-Brabant en Limburg. Er werd een Beheercommissie ingesteld met Van Wijhe als voorzitter en met een aparte beheerder. Honderden jongeren uit Vught en Den Bosch en uit de rest van Nederland hebben in het kampeerhuis of in tenten op het terrein vakanties doorgebracht en er genoten van de prachtige natuur. H. Noordeggraaf [1, p. 160]⁴

Origineel: Christien Hennes – van Rij, kleindochter van M.C. van Wijhe

De bouwtekening via BHIC gekregen.

Het Zuid-aanzicht van de tekening komt vrij goed overeen met de foto 'Kamphuis Vught', uit de nalatenschap van Wijhe.

Een deel van het bouwaanvraagformulier voor het Kamphuis is achterin opgenomen op pag. 29.

Bouwaanvraag	27-7-1937
Officiële opening	9-10-1937
Perceel St. Michielsgestel E 605:	2,225 ha
De hoofdmaten v/h kamphuis zijn volgens de bouwaanvraag:	
Zitvertrek	9,00 x 6,50 m
Keuken/bergruimte	6,50 x 2,50 m
Overige ruimte	6,00 m ² .

Volgens de tekening was er een overkapping aan de lange (oost)zijde, achter de keuken. Daar waren twee droge toiletten.

Het kamphuis was dubbelwandig! Er was een schouw in de NO-hoek van de zitruimte, naast de keuken.

Er was Norton pomp om grondwater op te pompen en een beerput.

Boven de schouw was een opgemetselde hoge schoorsteen. (zie doorsnede).

¹ Zie Namenregister vanaf p. 21.

² Samen 2,3 hectare voor fl. 10,- per jaar!

³ Zie voor de Bouwaanvraag de Kaarten en satellietfoto achterin dit artikel.

⁴ Tussen rechte haken [.] staat een verwijzing naar een bron. De bronnen staan in de Bibliografie op pagina 37

In 1939 drong de VCJC er bij Van Wijhe op het kampeerhuis aan hen te verkopen om juridische kwesties te voorkomen bij overerving en ook om juridisch sterker te staan i.v.m. vastgoed gebouwd op grond van een ander. Die overname ging door en vanaf toen was het een VCJC kampeerhuis.

Namen voor het kampeerhuis

Aanvankelijk was de naam Kamphuis 'de Blokhut'. Naderhand werd het 'VCJC Kampeerhuis'.

Het kampeerhuis stond in Sint-Michielsgestel, maar werd vaak aangeduid als 'Kampeerhuis Esch', genoemd naar een dorp op ongeveer 3 km met een goederenstation, waarheen de bagage van de kampeerders werd gestuurd.

Ook werd het wel aangeduid als 'Kampeerhuis Vught' vanwege het woonadres van de initiatiefnemer, dominee van Wijhe.

Verborgen ligging

Dit kampeerhuis stond op het heide perceel E605, en dat lag

Passage uit artikel over opening VCJC Kampeerhuis in de Provinciale Noordbrabantsche en 's Hertogenbosche courant dd. 11-10-1937

schuin achter het bosperceel E608, dat aan de openbare weg grensde. Het kampeerhuis stond minimaal 300 meter vanaf de doorgaande weg Esch - Sint-

Michielsgestel en was onzichtbaar vanaf de weg, terwijl daar ook geen wegwijzerbord stond. Het kampeerhuis was alleen bereikbaar langs 'het lange, nauw gebaande slingerpad van den groote weg naar het kamphuis' (zie krantenartikel links) door het bosperceel E608. Als je het niet wist zou je dit kampeerhuis niet makkelijk

vinden. Dat kwam later goed van pas.

Gebruik van het kampeerhuis 1937-1941

Het Kampeerhuis werd voornamelijk door de protestantse jeugd uit Vught en Den Bosch gebruikt. Zij maakten er nog wel eens een potje van, zoals is te lezen in de correspondentie tussen Van Wijhe en de VCJC.

“(we) konden niet koken, de heele zaak was rommelig en vuil achtergelaten”, “alles onbeheerd (open) achtergelaten”. Na een weekend was er soms keukengerei zoek, meubilair beschadigd of lag er vuil rondom het huis. Kortom herkenbare situaties, die blijkbaar toen ook al voorkwamen.

GEESTELIJK LEVEN.

V.C.J.C. KAMPEERHUIS IN BRABANT.

Conferentie-oord voor Protest. Jeugd-
verenigingen.

VUGHT. 8 Oct. — Morgen, Zaterdag, 9 Oct., zal het **kampeerhuis** worden geopend, dat in de afgelopen zomermaanden gebouwd is door de V.C.J.C.-verenigingen in Den Bosch en Vught, en waaraan in den loop van het werk het H.B. van de V.C.J.C. zijn volledige medewerking en sympathie heeft geschonken.

De gebouwen — thans zijn er één hoofdgebouw en één slaaphuis, in 't voorjaar van 1938 zal er een tweede, grooter slaaphuis worden bijgebouwd — liggen in een schitterende omgeving van bosch en heide onder de gemeente Sint Michielsgestel. De bedoeling is, dat dit **kampeerhuis** dienstbaar zal worden gesteld aan geheel protestantsch Brabant als conferentieoord en plaats voor jaarvergaderingen e.d. van diverse protestantsche verenigingen.

De opening zal besloten worden met een kampvuur onder leiding van den heer H. Kemp, voorz. van het H.B. van den V.C.J.B., waarna het Zuiderkwartier van den V.C.J.B. de gebouwen in gebruik zal nemen door het houden van een gewestelijk najaars-weekend, eveneens onder leiding van den heer H. Kemp.

De Telegraaf, 09-10-1937, p. 6/10

De deelnemers aan het eerste weekend in het kampeerhuis, eind oktober 1937, voor de Westgevel. Van Wijhe is er ook bij: 4° van rechts op deze foto uit het VCJC archief. Linksboven de schoorsteen.

Het Kampeerhuis in Wereldoorlog II

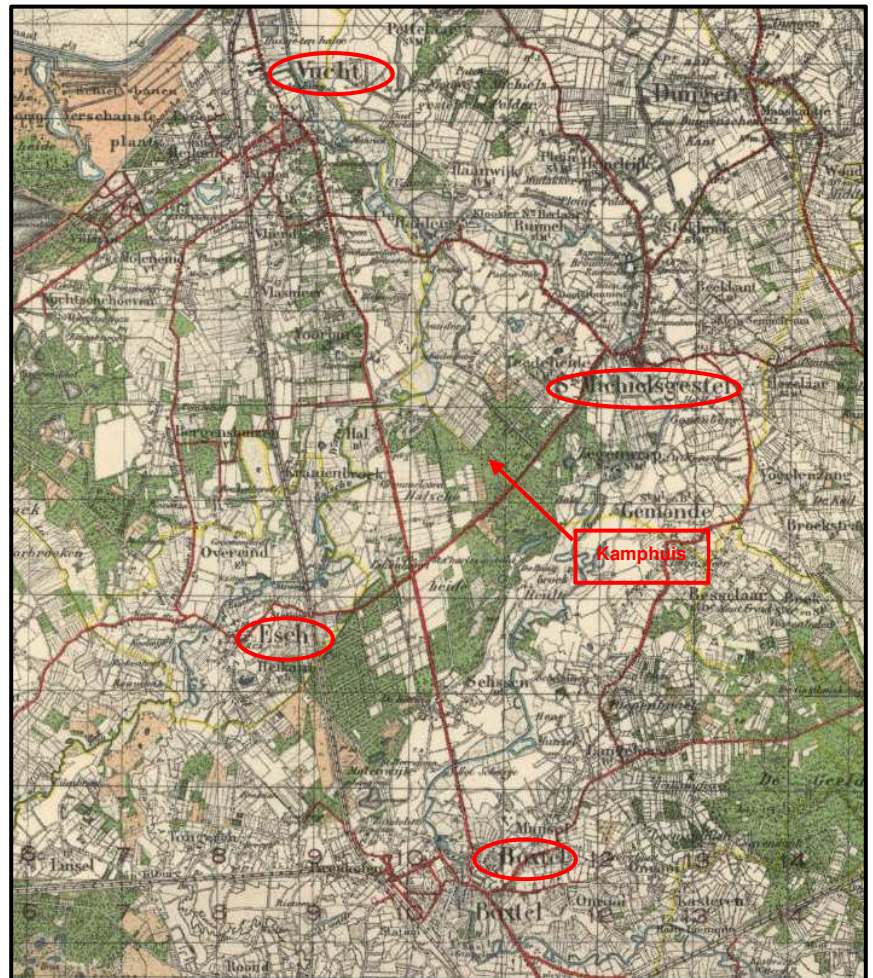
Na het overlijden van z'n vrouw hertrouwde Van Wijhe in 1940 met Grietje Ensink. Zij had uit haar 1^e huwelijk een zoon, Nico van der Veen, die in een onkerkelijk SDAP-milieu was opgevoed maar toch theologie was gaan studeren, eerst in Leiden. Eind 1938 was Van der Veen tot een linkse woongemeenschap in Den Haag toegetreten waar hij ook zijn vrouw, Jopie Woelders, ontmoette. Toen in 1942 de Jodenvervolging ernstige

Foto (zuidzijde van het VCJC Kampeerhuis te St. Michielsgestel.

toe op het examen voor godsdienstonderwijzer, dat hij in juni 1943 behaalde, om zodoende in het levensonderhoud van zijn gezin te kunnen voorzien.”⁶ Tijdens de oorlog raakte Van Wijhe betrokken bij het verzetswerk door onderduikers op te nemen in zijn pastorie, op de boerderij die hij verpachtte en in het kampeerhuis, waarin hij in 1942 overigens ook de Hitlerjugend enige tijd toestond, mogelijk uit tactische overwegingen (zie de envelop hiernaast, voor de brief zie pag. 30). Ook bemiddelde hij bij het verkrijgen van valse persoonsbewijzen. Toen het vanaf januari 1942 verplicht werd in openbare gelegenheden standaard kartonnen kaarten te plaatsen met de tekst “Voor Joden verboden” probeerde de Protestantse Vereniging ‘De Meijerij’, waarvan hij voorzitter was, als enige om daar onder uit te komen, wat ook lukte na overleg met de procureur-generaal.

Stafkaart 1943 met verschillende plaatsen uit het artikel. Raster van 1 km bij 1 km.

vormen aannam was Van der Veen betrokken geraakt bij de Haagse afdeling van Kinderhulp, die connecties had met het Utrechts Kindercomité (UKC, zie pag. 24) om Joodse kinderen aan onderduikadressen te helpen.

“Nadat de universiteit in Leiden gesloten⁵ werd, zette Van der Veen zijn studie (theologie) in Groningen voort. Toen hij ook daar zijn studie niet kon voortzetten, legde hij zich

⁵ De Duitse bezetter beval in 1940 het ontslag van alle Joodse medewerkers van de universiteit. Dit leidde tot een studentenstaking, waarna de bezetter eind november 1940 de Leidse universiteit sloot.

⁶ H. Noordegraaf in Biografisch lexicon voor de geschiedenis van het Nederlands protestantisme

Door de opvang van mensen in de omgeving van Vught kreeg Van Wijhe het steeds drukker met bezoekwerk. Daarbij kwam dat het eind 1942 geopende SS-concentratiekamp Vught, waar hij voor gedetineerden bezoekwerk en correspondentie verrichtte, veel van zijn tijd vergde. Al met al leed het jeugdwerk daaronder. [1, pp. 163-164]

Van Wijhe deed op de kerkenraadsvergadering van 2 mei 1943 een concreet voorstel:

“... zijn stiefzoon N. van der Veen kon zijn studie theologie in Groningen niet voortzetten, waarmee hij tot ongeveer de helft gevorderd was. Hij deed nu het examen voor godsdienstonderwijzer. Van Wijhe meldde voorts dat Van der Veen een buitengewone aanleg voor jeugdwerk en ook voor de omgang met ouderen had. Hij zou allereerst het jeugdwerk op zich moeten nemen. Na enige discussie stemde de kerkenraad in met het voorstel. Kort daarop kwam Nico van der Veen bij Van Wijhe in de pastorie wonen. Zijn vrouw en twee kinderen bleven nog in Groningen.” [1, pp. 163-164]

In Amsterdam was de ASG (Amsterdamse Studentengroep) opgericht om Joodse kinderen te redden, o.a. uit de crèche tegenover de ‘Hollandsche Schouwburg’ in Amsterdam. Er ontstond een goede samenwerking tussen UKC en ASG, waardoor de kinderen makkelijk met de trein uit Amsterdam naar de kindercrèche Kindjeshaven in Utrecht gebracht konden worden en van daaruit later naar onderduikadressen in Nederland.

In Utrecht was het UKC opgericht door een kleine groep jonge mensen, veelal studenten van het Utrechts Studenten Corps (USC) en de Utrechtse Vrouwelijke Studentenvereniging (UVSV), om Joodse kinderen te helpen onderduiken. Hierbij waren na verloop van tijd de volgende studenten aangesloten, die in dit verhaal een rol spelen: Rut Matthijsen, Jan Meulenbelt, Gisela Söhnlein, Hetty Voûte, James van Beusekom en de universitair docent Ger Kempe.⁷

Hun activiteiten betrof: bonkaarten ‘organiseren’, identiteitsbewijzen vervalsen, geld inzamelen, onderduikadressen zoeken, kinderen ophalen en tijdelijk onderdak geven en hen vervolgens naar een adres in Nederland brengen. Van deze verblijfadressen moest ook een administratie worden bijgehouden met gegevens van de ouders, gegevens van het kind met echte naam, schuilnaam en laatste onderduikadres. Deze laatste gegevens werden eerst bewaard in de woning van de ouders van het UKC-lid Hetty Voûte, na de aanslag in juni 1943 in een kluis in het aartsbisschoppelijk paleis van kardinaal de Jong op de Maliebaan in Utrecht. Voor tijdelijke opvang van de kinderen werd veel gebruik gemaakt van de kindercrèche “Kindjeshaven” vlak bij het Wilhelminapark in Utrecht. Deze was al vóór de Jodenvervolging in oktober 1940 begonnen door Truitje van Lier, bijgestaan door de gediplomeerde kinderverzorgster Jet Berdenis van Berlekom. Truitje, een half-Joodse studente, was bestuurslid van de UVSV geweest, ‘waardoor ze al ver voor de oorlog de voornaamste leden van het latere UKC had leren kennen’.⁸ In Kindjeshaven waren behalve Joodse kinderen ook een aantal kinderen ondergebracht, die door Duitse militairen bij Nederlandse vrouwen waren verwekt. Deze kinderen waren onder voogdij gesteld van de Ortskommandant van Utrecht. Een aantal keren dat er bedreigd is met het weghalen van alle Joodse kinderen uit Kindjeshaven had Truitje dan steevast de reactie:

“Ga je gang maar, maar dan gaan ze allemaal. En vergeet niet, dan moet ik de Ortskommandant waarschuwen, want die is hun voogd”, B.J. Flim [2, pp. 79-88].

Die reactie heeft voldoende bescherming geboden.

Hieronder een passage uit [2, pp. 65-66].

In de lente van 1943 kreeg het UKC behoefte aan een vluchthuis. Het Weversnest bij Ommen stond model voor wat ze zochten, een plek waar kinderen die gevaar liepen een paar dagen konden schuilen. Er was, aldus Gisela Söhnlein, ‘ineens zo veel aanvraag dat we het niet konden bolwerken.’ Ze vonden zo’n plek dankzij Nico van der Veen, de leider van het Haagse filiaal (Kinderhulp). Op verzoek van zijn stiefvader, de Vughtse predikant M.C. van Wijhe, was Nico in mei 1943 naar Vught verhuisd om daar het jeugdwerk op zich te nemen.

Van Wijhe had al verschillende onderduikers geholpen door ze onder te laten duiken in zijn pastorie, op een boerderij die hij verpachtte en in een kampeerhuis in de bosrijke omgeving van het

Truitje van Lier met een paar (onderduik) kinderen in Kindjeshaven.

⁷ Zie Namenregister vanaf p. 21.

⁸ Dus waarschijnlijk kende ze Hetty Voûte die na haar bestuurslid van de UVSV was.

Brabantse Esch, dat onder zijn beheer stond. Het kampeerhuis voldeed aan alle eisen die het UKC stelde.

‘De bedoeling was om er een groot aantal kinderen onder te brengen’, vertelde Gisela Söhnlein (na de oorlog). ‘Dus om er een kindertehuis van te maken. Het was een echt zomerhuis. Als je daar een ouderpaar had, dan kon daar een groot aantal kinderen en misschien ook wel volwassenen ondergebracht worden.’

Dirk de Ruiter en Mies van Ginkel

Volgens hun Persoonskaart woonden Dirk en Mies al voor 1934 op hetzelfde adres in Amsterdam. Beiden waren getrouwd geweest en hadden ieder minstens 1 kind uit een vorig huwelijk. Ze verhuisden verschillende keren samen, maar trouwden niet. Sinds 1939 woonden zij in Amsterdam in een huurwoning aan de Dintelstraat 40 hs, waar Mies pensionhoudster was.

Zij en Dirk zijn via hun Joodse netwerk in contact gekomen met het Amsterdamse netwerk van James van Beusekom. In de lente 1943, toen het UKC het Kampeerhuis aangeboden had gekregen, heeft James in zijn netwerk gevraagd naar een ouderpaar die voor een groot aantal kinderen in de bossen kon zorgen.

Het ouderpaar in kwestie bestond uit Dirk de Ruiter en Mies van Ginkel, een stel dat als echtbaar door het leven ging, maar niet getrouwd was. ... In eerste instantie (mei 1943) kregen ze vijf kinderen onder hun hoede. Ze werden bijgestaan door Clara Hes, een jonge Joodse vrouw.

“Begin juni sloeg James van Beusekom groot alarm. Twee van zijn Amsterdamse contacten hadden hem gewaarschuwd, dat alle Joden die door Dirk de Ruiter en Mies van Ginkel waren ‘geholpen’ na verraad waren opgepakt. Het stel in Esch was volgens James dus zo fout als het maar kon. In allerijl werd de kern van het UKC bijeengeroepen.

“Het was een zwaarbeladen bijeenkomst. De Ruiter en Van Ginkel hadden tijdens hun sollicitatiegesprek voor ‘Esch’ nota bene zelf gewezen op een bericht in de illegale krant *Vrij Nederland* waarin werd gewaarschuwd tegen:

Maria Euphemia van Ginkel, Dintelstraat, Amsterdam, samenwonende met Dirk de Ruiter, zich noemende Mevr. de Ruiter. Is kaartlegster en heeft relaties met de Sicherheitsdienst. De Ruiter beweegt zich voornamelijk onder de echtgenooten van gevangenen.

De openheid waarmee ze het hadden getoond was overtuigend genoeg geweest om De Ruiter en Van Ginkel het hele kampeerhuis toe te vertrouwen. Erger nog, De Ruiter en Van Ginkel kenden de namen en schuilnamen van diverse comitéleden. En tot overmaat van ramp waren zij op de hoogte van het contactadres Boothstraat 17 in Utrecht!” [2, p. 66]

Het tweetal zal blij zijn geweest Amsterdam te kunnen ontvluchten omdat ze door hun verradersacties en de oproepen in *Vrij Nederland* daar steeds meer verdacht raakten.

Voor hun activiteiten in de oorlog vòòr mei 1943, zie ‘Verradersduo Van Ginkel en De Ruiter’ op pagina 32.

Beschrijving van de aanslag op vrijdag 11 juni 1943

Het UKC besloot tijdens de genoemde bijeenkomst tot liquidatie van het tweetal Dirk de Ruiter en Maria van Ginkel. Rut Matthijsen kende de leider van de Utrechtse verzetsgroep ‘De Oranje Vrijbuiters’. Deze groep, met een eigen knokploeg, werd gevraagd en was bereid deze liquidatie uit te voeren.⁹

Allereerst moesten de Joodse kinderen en Clara Hes in veiligheid worden gebracht. Dit zouden Hetty Voûte en Gisela Söhnlein doen. Die reisden een paar keer per trein naar Boxtel om de meeste kinderen daar met een smoes weg te halen.

“Ze werden in hun angst voor verraad bevestigd door Clara Hes, de Joodse hulp. Die had gezien dat Mies van Ginkel zich hevig opwond over het uitblijven van Joodse kinderen:

‘Als er niet meer kinderen komen, geef ik de hele boel aan’, had ze bedreigd”. [2, p. 67]

Op vrijdag 11 juni, de afgesproken dag voor de aanslag, reisden Hetty en Gisela voor de laatste keer met de trein naar station Boxtel, waar ze hun fietsen nog hadden staan, om de laatste 3 kinderen en Clara Hes op te halen uit het kampeerhuis. Met een smoes (mooi weer voor een fietstochtje) zijn ze

⁹ Zie voor andere beschrijvingen van deze aanslag

- Boek ‘Zussen’ [5, pp. 143-144],
- Boek ‘Beelden uit de bezettingsjaren Boxtel 1940-1944’ [4, pp. 54-55],
- Boek ‘Herlevend Boxtel. Bevrijding, Vrijheid en Wederopbouw 1944-1949’ [3, p. 121]

met de kinderen en Clara op de fiets gestapt, waarschijnlijk ieder met een kind achterop. Daarvoor hebben ze ook de fiets van een jongeman, die onverwacht in het kampeerhuis bleek te zijn, gebruikt. Hetty en Gisela hebben hun eigen twee fietsen op het station in Boxtel aangeboden voor transport naar Utrecht, zijn met de kinderen op de trein gestapt en kwamen veilig in Utrecht aan.

“Los hiervan werden twee bewapende mannen van de ‘Oranje Vrijbuiters’ vanuit Utrecht door twee leden van het UKC naar het station Vught begeleid.” [3, p. 121]

Dat waren van het UKC Jan Meulenbelt (schuilnaam Van Beusecom) en Rut Matthijsen. Na een fietstocht van station Vught naar het kampeerhuis verschole zich met de twee Vrijbuiters in de bossen rond het kampeerhuis en wachtten tot Hetty, Gisela en de kinderen vertrokken waren om direct daarna toe te slaan.

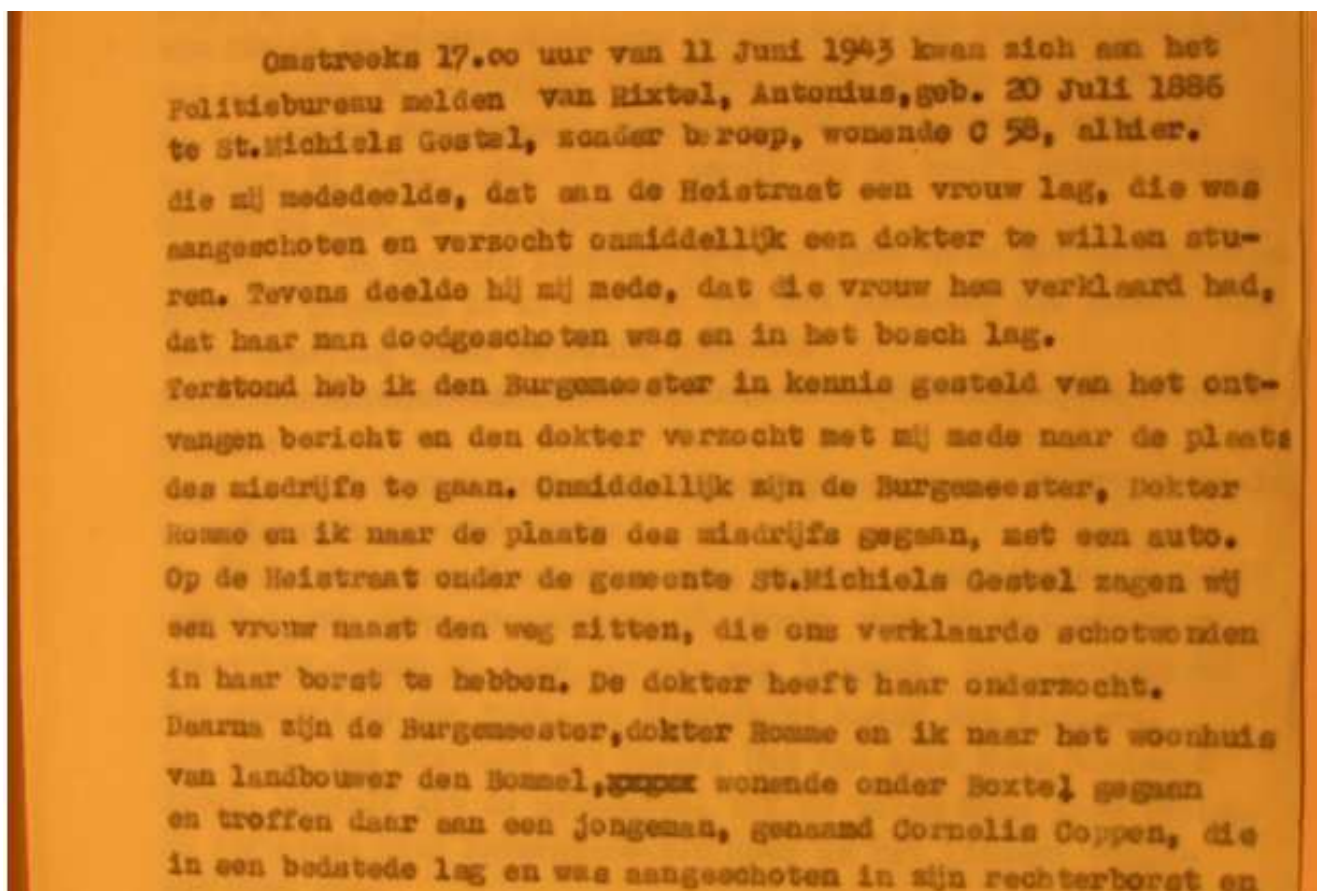
De vier overvallers hadden niet gerekend op de aanwezigheid van een volwassen, derde persoon. Ze slaagden er in om Dirk de Ruiter te doden. Mies van Ginkel en de jongeman werden zwaar verwond maar wisten beiden te ontkomen aan de overvallers en overleefden het. Maria van Ginkel is langs de weg gevonden door een voorbijganger. Ze was gewond maar aanspreekbaar en heeft gevraagd de politie en een dokter te waarschuwen en heeft gezegd dat haar man dood in het bos lag.

“(De twee Vrijbuiters fietsten na de aanslag) volgens afspraak via Sint-Michielsgestel naar het station in Den Bosch en vertrokken vervolgens met de trein naar Utrecht. De twee medewerkers van het UKC fietsten terug naar Vught en namen eveneens de trein naar Utrecht. Om de politie op een dwaalspoor te brengen, werden de fietsen op de trein gezet naar Eindhoven. Dit met de bedoeling de rijwielen daar nooit af te halen”. [3, p. 121]

De genoemde voorbijganger is naar het politiebureau in Sint Michielsgestel gegaan om aangifte te doen.

In het proces-verbaal over de moordaanslag¹⁰ zijn de volgende feiten vastgesteld

In de voetnoten is geprobeerd om de tijdstippen van de verschillende gebeurtenissen te interpoleren tussen de in het PV genoemde tijdstippen.

Omstreeks 17.00 uur van 11 Juni 1943 kwam zich aan het Politiebureau melden van Rixtel, Antonius, geb. 20 Juli 1886 te St. Michiels Gestel, zonder beroep, wonende O 58, alhier, die mij mededeelde, dat aan de Heistraat een vrouw lag, die was aangeschoten en verzocht onmiddellijk een dokter te willen sturen. Tevens deelde hij mij mede, dat die vrouw hem verklaard had, dat haar man doodgeschoten was en in het bosch lag. Verstond heb ik den Burgemeester in kennis gesteld van het ontvangen bericht en den dokter verzocht met mij mede naar de plaats des misdrijs te gaan. Onmiddellijk zijn de Burgemeester, Dokter Rouwe en ik naar de plaats des misdrijs gegaan, met een auto. Op de Heistraat onder de gemeente St. Michiels Gestel zagen wij een vrouw naast den weg zitten, die ons verklaarde schotwonden in haar borst te hebben. De dokter heeft haar onderzocht. Daarna zijn de Burgemeester, dokter Rouwe en ik naar het woonhuis van landbouwer den Bonnel, ~~gegaan~~ wonende onder Boxtel gegaan en troffen daar aan een jongeman, genaamd Cornelis Coppen, die in een bedateerde lag en was aangeschoten in zijn rechterborst en

Gedeelte van 1^e pagina van het Proces Verbaal van de Moordaanslag, totaal 4 pagina's, BHIC Inv.Nr. 1576.

¹⁰ "Stukken betreffende moordaanslag De Ruiter, 1943", Archief BHIC, Den Bosch, inv.nr 1576, openbaar vanaf 2019.

- Een opperwachtmeester van de marechaussee (eerste deel) en de Burgemeester Roelofsz (politiegezagsdrager) van St. Michielsgestel zijn de opstellers en ondertekenaars van het Proces Verbaal (PV).
- Een met name genoemde inwoner van St. Michielsgestel heeft zich rond 17:00 uur¹¹ gemeld op het politiebureau aldaar bij de dienstdoende opperwachtmeester.
- Deze inwoner vertelde dat aan de Heistraat een vrouw lag, die aangeschoten was; zij had hem verzocht onmiddellijk een dokter te sturen. Tevens had ze verklaard dat haar man doodgeschoten was en in het bos lag.
- Daarop heeft deze opperwachtmeester de Burgemeester (Roelofsz) en een arts gewaarschuwd en zijn deze drie personen per auto naar de Heistraat¹² gegaan. Nog onder de gemeente St. Michielsgestel zagen ze een vrouw naast de weg zitten met schotwonden in haar borst, zoals ze verklaarde, waarna de dokter haar onderzocht.
- Daarna is het drietal naar het woonhuis van een landbouwer¹³ onder Boxtel gereden waar ze de gewonde jongeman aantreffen met schotwonden in borst en rug. Daar heeft de dokter een noodverband aangebracht. Daarna gingen Roelofsz (en de dokter) op zoek naar het 3^e slachtoffer.
- De jongeman noemde aan mij (de opperwachtmeester) ongevraagd zijn naam, Cornelis Koppen, geboortedatum¹⁴ en adres in Amsterdam, en verklaarde dat hij die middag in het kampeerhuis was waar De Ruiter en zijn vrouw enkele personen op bezoek hadden, dat hij een schot had gehoord, direct daarop enige slagen met een ploertendoder op z'n hoofd had gekregen, geprobeerd had weg te lopen maar toen een schot in z'n borst had gekregen, waarop hij door het bos was gevlucht.¹⁵, dat daarna de personen vier in getal en twee dames met rijwielen waren gevlucht en dat ze zijn rijwiel hadden meegenomen.

C. Koppen noemde de naam "Van Beusekom uit Utrecht" als één van de personen, de anderen kende hij niet.

- Van Ginkel¹⁶ verklaarde aan de opperwachtmeester, toen deze na het verhoor van Koppen bij haar terugkwam: "Ik zeg nooit wie mij heeft aangeschoten, brengt mij naar het ziekenhuis".¹⁷
- Daarna¹⁸ zijn de gewonde personen met een auto naar het ziekenhuis (in Den Bosch) gebracht.¹⁹
- Ook is het lijk en de omgeving onder bewaking gesteld.²⁰
- Het kampeerterrein behoort toe aan dominee M.C. van Wijhe, Dorpstraat 27, Vught, noteert Roelofsz bij het begin van zijn deel van het PV.
- Op een eerder gegeven aanwijzing door Van Ginkel vonden Roelofsz en de dokter in het bos het 3^e slachtoffer, een levenloos lichaam met een bebloed hoofd.²¹

Foto d.d. 11-6-1943 van de vermoorde Dirk de Ruiter. Het huisje op de achtergrond lijkt niet het VCJC Kampeerhuis te zijn of de slaaparak, die daar vlakbij stond. Bron: BHIC fotosm.1446.jpg.

¹¹ De aanslag zal dan in de namiddag hebben plaatsgevonden.

¹² (17.10-17.30) Oude naam van de Esscheweg

¹³ (17.30-17.40) Hoe aan de politie bekend was dat er een gewonde in dit woonhuis lag staat niet in het PV vermeld.

¹⁴ Geboren 1921 was hij dus ca 22 jaar.

¹⁵ Blijkbaar naar een boerderij aan de overkant van de weg (want op het grondgebied van Boxtel)

¹⁶ (18.00-18.10) Opmerkelijk is, dat de naam Van Ginkel niet in het PV voorkomt.

¹⁷ In dit contact zou Van Ginkel de opperwachtmeester verteld kunnen hebben over geld en sieraden in het kampeerhuis. Waarschijnlijk heeft zij vlak daarvoor met Kerkhove gesproken (zie H. Piersma), die ze met hetzelfde verhaal op het spoor "roofmoord" heeft geprobeerd te zetten met als verklaring voor deze bezittingen 'zwarte handel'. Wat Kerkhove hier gehoord had verklaart zijn sterke motivatie tijdens zijn contact met de SD (zie Segers [3, pp. 118-119]), dat hij de aangewezen politieman was om deze zaak op te lossen. Hij geloofde helemaal dat dit een roofmoord was.

¹⁸ (18.15)

¹⁹ Dan volgt een doorgehaalde regel (van de opperwachtmeester) en een nieuwe regel "Ik, relatant J.C.H. Roelofsz, Politiegezagsdrager te Sint Michielsgestel, verklaar als volgt: ..." vanaf hier heeft Roelofsz het PV geschreven.

²⁰ Vóór dat moment was Van Ginkel daar dus onbewaakt gebleven en is het mogelijk dat Kerkhove met Van Ginkel heeft gesproken, zoals in een vorige voetnoot is geopperd.

²¹ (17.50-17.55) Uit een tijdlijn van de beschreven feiten in het PV valt te concluderen dat Roelofsz en de dokter na het bezoek aan het woonhuis, waar Koppen lag, naar het dode lichaam van De Ruiter zijn gegaan.

- Roelofsz ging daarna op onderzoek naar het kampeerhuis met twee marechaussees. Het blijkt dat daar niemand meer is, maar ze vinden twee hulzen, bloedspetten en de riem van een ploertendoder.²²
- Roelofsz is nog even naar een landbouwer gelopen die oostelijk van het kampeerhuis aan het werk was. Maar die had de hele middag niets vreemds opgemerkt.²³
- Terugkerend bij het kampeerhuis werd hem meegedeeld²⁴ dat Van Ginkel zojuist had verklaard dat ze geld en juwelen had verborgen in het kampeerhuis. Deze voorwerpen, enkele sieraden en ca 1.400 gulden²⁵, heeft hij gevonden, in beslag genomen en beschreven.²⁶
- Daarna is Roelofsz teruggegaan naar de plek waar het dode lichaam lag. Dit werd rond 18.15 uur geïdentificeerd als Dirk De Ruiter via papieren die in zijn (broek)zak werden gevonden.
- Rond 18.30 uur verscheen de Staatspolitie²⁷. Daarna ging Roelofsz in de nabijgelegen Golfclub naar de “telefoon en (heeft) de Sicherheitspolizei in ’s Hertogenbosch ermede in kennis gesteld, dat hier eenige moordaanslagen hadden plaats gehad en het mijn indruk was dat het hier een politieke moord gold.”²⁸
- Even later²⁹ arriveerden hooggeplaatsten van SS en Sicherheitspolizei³⁰ uit Den Bosch. Roelofsz heeft daarop het onderzoek in handen gegeven van het hoofd van de SS afdeling in ’s Hertogenbosch, en heeft alle in beslaggenomen papieren en voorwerpen overhandigd aan de leden van de Sicherheitspolizei. Hij ziet af van het relaas van het verdere onderzoek daar dit toch wordt gerapporteerd.
- Het onderzoek is later die avond overgenomen door de Sicherheitspolizei van Den Bosch, die door Roelofsz was ingelicht vanwege het politieke karakter van de moord.
- De volgende dag is sectie verricht op het lijk en werd een kogel gevonden. Vastgesteld wordt dat er “minstens, gezien de hulzen, twee revolvers, c.q. pistolen moeten zijn gebruikt.”
- “Over de verdere maatregelen, welke zijn genomen voor opsporing van de daders, 4 mannen en 2 vrouwen, zal door andere instanties worden gerapporteerd.”
- Dagtekening: “St.Michielsgestel, 12 juni 1943.
Getekend: Roelofsz en (onleesbaar:de opperwachtmeester)

Hoe Kerkhove het onderzoek in handen kreeg

Bij de reconstructie heb ik de tijdlijn volgens het PV als uitgangspunt genomen omdat het de enige bron is, die kort op de feiten op papier is gezet.

Moordaanslag op drie personen

Drama in de bossen te St. Michiels-Gestel

WAALWIJK, 12 Juni. — Vrijdag rond vier uur is op de grens der gemeenten Boxtel en St. Michiels-Gestel een vreselijk drama gebeurd, waarvan drie personen het slachtoffer zijn geworden. Hier vond, diep in de bossen, nabij het klooster St. Charlots, een drie-voudige **moordaanslag** plaats. Een der slachtoffers, den 50-jarigen De R., werd de schedel ingeslagen, waarna men hem nog een schot door het hoofd joeg. Zijn ongeveer 43-jarige vrouw, met wie hij in concubinaat leefde, werd met een schot levensgevaarlijk in de long getroffen, terwijl de 21-jarige K., die bij De R. woonde, in de borst werd geschoten.

Het laatste slachtoffer kon met veel moeite naar de dichtstbijzijnde boerderij strompelen, waar de bewoners de politie waarschuwden. Deze trof intussen de vrouw al langs de weg aan met doorboorde longen. In levensgevaarlijke toestand had zij zich hierheen weten te werken. Duizend meter dieper in de bossen werd De R. dood op de plaats van het misdrijf gevonden. Onmiddellijk werd het terrein afgezet, terwijl K. en vrouw De R. naar het Groot Ziekenhuis te Den Bosch werden gebracht. Hoe de vreselijke gebeurtenis zich overigens moet hebben afgespeeld, is nog niet bekend.

Het echtpaar De R. was afkomstig uit Amsterdam en had sedert veertien dagen een zomerhuisje betrokken in de bossen op de grens van Boxtel en St. Michiels-Gestel. Alles wees er echter op, dat hier meerdere met pistolen en dolken gewapende daders zijn geweest. Het motief van de moord kan nog niet met zekerheid worden vastgesteld.

Nader vernemen wij nog, dat vrouw De R. stervende is. Het gehele drama heeft zich afgespeeld diep in de bossen, ongeveer duizend meter van de openbare weg, waar het zomerhuisje stond, dat De R. betrokken had.

Het Volk: dagblad voor de arbeiderspartij
Zaterdag 12-06-1943

²² (17.55-18.00)

²³ (18.00-18.05)

²⁴ (18.05-18.15) Die mededeling zal hem bij het kampeerhuis door de opperwachtmeester zijn overgebracht.

²⁵ Gezien het verhaal over Nout en Ina in het boek 'Zussen' van H. Piersma zou dit geld en deze sieraden van hen of van andere slachtoffers van het verraders duo afkomstig kunnen zijn.

²⁶ Het motief roofmoord was door deze vondst dan ook minder waarschijnlijk dan een politieke moord, zo oordeelde Roelofsz.

²⁷ De Staatspolitie was mogelijk door Kerkhove gewaarschuwd vanwege het motief 'roofmoord'. Kerkhove, die volgens Segers uit was op promotie, kan een nieuwe baan bij de Staatspolitie hebben geambieerd. Toen later de SD het onderzoek toch overnam heeft hij direct doorgeschakeld naar de SD, wat hem uiteindelijk gelukt is.

²⁸ (18.30-18.40) Roelofsz vond het geen zaak voor de (Staats)politie maar voor de SD vanwege het ingeschatte politieke karakter. Verzetsdaden werden als "politiek" beoordeeld.

²⁹ (19.00).

³⁰ Sicherheitspolizei (Sipo) was het apparaat van de Duitse politieke recherche. De Sicherheitsdienst (SD) was de geheime inlichtingendienst. Sipo en SD beiden waren in 1939 samengevoegd tot één dienst: "Sicherheitspolizei und SD".

In Nederland werd de "Sicherheitspolizei und SD" meestal "de SD" genoemd, wat verklaard kan worden uit het feit dat alle functionarissen van de Sicherheitspolizei de letters SD op hun linkermouw droegen.

De korpschef van Boxtel³¹, Samuel Kerkhove (S.K.), is volgens G. Segers pas in een later stadium bij de plaats delict aangekomen, toen de SD daar al was (volgens tijdlijn van het PV was dat na 18.30 uur) “S.K. begaf zich (...) onmiddellijk naar de bewuste plaats en trof daar, naast de marechaussee uit St, Michielsgestel, ook leden van de Duitse Sicherheitspolizei aan. De politiefunctionarissen stelden vast dat de gewapende aanslag ...niet op Boxtels, doch op Gestels grondgebied had plaatsgehad. Al snel werd duidelijk dat politieke motieven een rol hadden gespeeld. Hoewel de marechaussee reeds met het onderzoek bezig was en S.K. zich als Boxtels politiefunctionaris aan het verdere onderzoek had kunnen onttrekken, toonde de korpsleider uit Boxtel een dermate grote dienstijver dat de SD hem nog dezelfde dag belastte met de leiding van het onderzoek” [4, p. 54].³²

Volgens H. Piersma kreeg Kerkhove rond 17.00 uur telefonisch een melding over de aanslag:

“Het was 11 juni en het liep tegen vijven³³ toen Samuel Kerkhove, korpschef te Boxtel, vanuit het Klooster van de Witte Paters gebeld werd met de mededeling dat er ‘een vrouwspersoon langs de openbare weg lag’. Hij was er binnen het kwartier en zag dat Van Ginkel, wier naam hij toen nog niet wist ‘een verse schotwond dwars door haar linkerborst had’. Hij nam haar in zijn armen en begon met haar te praten. Van Ginkel maande Kerkhove om links het bos in te gaan, waar haar man dood lag, en een tweede man zwaargewond.

“De twee mannen (De Ruiter en Koppen) waren beschoten door de Utrechtse automonteur J. de H.³⁴. Onder leiding van Van Beusekom was hij, zo verklaarde hij³⁵ na de oorlog, op 11 juni met twee andere leden van de knokploeg op weg gegaan naar Esch.” [5, p. 143]

Deze verklaring zal Kerkhove³⁶na de oorlog hebben afgelegd.

In deze verklaring wordt niets gezegd over de aanwezigheid van de politie van Sint-Michielsgestel. Rond 17.30 is de politie van Sint Michielsgestel, met name Roelofsz, de opperwachtmeester en de dokter naar Koppen op zoek gegaan. Daarna was Van Ginkel gerustgesteld dat ze medisch verzorgd zou worden maar was haar volgende probleem hoe ze uit handen van het verzet kon blijven nu ze bekend was in de illegale VN en er een moordaanslag op haar was gepleegd. Ze kon niet meer terug naar Amsterdam en haar netwerk onder joodse mensen was nu ook gevaarlijk. Ze is al snel tot de conclusie gekomen dat ze niets over het UKC moest vertellen, maar zou moeten benadrukken dat de overvallers het op haar bezittingen gemunt hadden. En even later kwam daar Kerkhove.

Volgens de tijdlijn van het PV zou het kunnen dat Kerkhove is gearriveerd net nadat de politie van Sint Michielsgestel bij Van Ginkel was geweest en daarna eerst naar Koppen en later naar De Ruiter op zoek was. Tussen ca 17.30 uur en ca 18.00, toen de opperwachtmeester weer is teruggekomen met Koppen in z'n auto, heeft van Ginkel daar een half uur onbewaakt langs de weg gezeten en kan Kerkhove daar gearriveerd zijn.

Als deze verklaring van Kerkhove correct is kan het zijn, dat Van Ginkel in dit eerste contact met Kerkhove hem op het idee heeft gebracht dat het om een roofoverval ging zoals hierboven beschreven. Dat zou ook verklaren dat Kerkhove zo zeker was van zijn zaak tegenover de SD en van de SD de leiding wilde krijgen om deze (roof)overval uit te zoeken, zoals Segers dat beschreef.

Voor Kerkhove is vanaf het begin ‘roofmoord’ het motief was geweest, zoals bij H. Piersma is te lezen:

“(Na de oorlog verklaarde Kerkhove) aan de psychiater die hem ten behoeve van zijn berechting had onderzocht ... dat hij tijdens de bezetting slechts was gedreven door zuiver politionele ambtelijke interesse in zake een ‘gewone roofmoord’” [5, p. 146]

Waarschijnlijk is Kerkhove na deze informatie van Van Ginkel gehoord te hebben, nog even bij Koppen langs gelopen, die door de opperwachtmeester daar rond 18.00 uur was gebracht, om zijn verhaal te horen. Toen kan Koppen hem verteld hebben wat hij wist, o.a. het adres Boothstraat 17.

³¹ Boxtel ligt ca 3 km ten Zuiden van het kampeerhuis, vlak bij Esch en in het verlengde van de Esscheweg,

³² Dit klopt niet met de beschrijving van Piersma. Kerkhove zou rond ca 17.15 al ter plekke zijn geweest, maar toen was de SD er nog niet volgens het PV. Dat kan niet kloppen. Segers zal hebben willen weergeven dat Kerkhove de SD gesproken heeft en dat er al sprake was van politieke motieven.

³³ Volgens het PV van politiebureau St. Michielsgestel kwam ook daar de melding rond

³⁴ De identiteit van de Utrechtse automonteur J. de H. blijkt de latere verrader Joop de Heus te zijn. Zie Oranje Vrijbuiters pag. 34..

³⁵ Onduidelijk of Piersma met ‘hij’ Kerkhove of J. de H. bedoelt als degene die de verklaring aflegt. Ik neem aan dat deze laatste alinea uit de afgelegde verklaring komt van Kerkhove, niet uit een verklaring van J. de H.. Als dat correct is, dan moet deze tekst gelezen worden als “Onder leiding van Van Beusekom was hij (J. de H.), zo verklaarde hij (Kerkhove) na de oorlog, op 11 juni met twee andere leden van de knokploeg op weg gegaan naar Esch.”

³⁶ Deze verklaring komt mogelijk uit het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging, een van de bronnen van Piersma.

Daarna heeft Kerkhove waarschijnlijk de Staatspolitie gebeld (dat zal dan rond 18:15 zijn geweest). De Staatspolitie arriveerde rond 18.30 uur, volgens het PV.

Vervolgens arriveerde de SD. Die nam het onderzoek over van Roelofsz, waarna Kerkhove zich bij de SD heeft 'opgedrongen' als de man die wist hoe hij dit moest aanpakken, zonder discussie over politieke moord of roofmoord. De SD is blijkbaar onder de indruk geweest van zoveel inzet en gaf aan hem, onder hun supervisie, het onderzoek.

Wat gebeurde er de eerste dagen na de aanslag bij het UKC

Hoe verging het Hetty en Gisela met Clara Hes en de drie joodse kinderen toen ze met de trein in Utrecht aankwamen?

Hetty en Gisela wisten de kinderen vanuit het kampeerhuis, waar na hun vertrek de aanslag plaatsvond, naar veilige adressen te brengen³⁷. 's Avonds deden de overvallers verslag op 'kantoor'.³⁸ De kritiek was niet van de lucht. Kempe³⁹ die niet vooraf op de hoogte was, toonde zich 'not amused'. Een ander lid vond dat de overval 'onelegant' was gebeurd. [2, p. 69]

Kerkhove zal diezelfde dag nog, of anders zaterdagochtend vroeg naar het station Boxtel zijn gegaan om te checken of daar damesfietsen stonden met bestemming Utrecht.

Segers beschrijft hoe Kerkhove voortvarend bezig ging de daders op te sporen:

"Via navraag⁴⁰ op het Boxtels station kwam vast te staan dat er die namiddag twee jonge dames van Utrecht naar Boxtel waren gereisd en dat zij inmiddels weer naar Utrecht waren vertrokken. Voorts bleek dat beide dames na aankomst in Boxtel, hun fietsen, die eerder per trein waren aangekomen, hadden opgehaald. Bij hun terugkeer naar Utrecht hadden de beide dames hun fietsen weer ter verzending aangeboden. De rijwielen bleken nog in het Boxtels station te staan.⁴¹ Op zaterdag 12 juni werden beide rijwielen per trein naar Utrecht gezonden. Ook Kerkhove ging mee en schakelde na aankomst de politieke recherche aldaar in. De Boxtelse korpsleider gaf opdracht om de stationsrijwielstalling nauwlettend te bewaken". Zie G. Segers, Beelden uit de bezettingsjaren Boxtel 1940-1944 [4, pp. 54-55]

Toen bleek dat die fietsen daar stonden zal hij de SD in Utrecht telefonisch de gegevens "Van Beusekom en het contactadres Boothstraat 17 te Utrecht" hebben doorgegeven voordat hij zelf op zaterdag op de trein met de fietsen van Hetty en Gisela naar Utrecht meereed.

Kerkhove heeft de twee fietsen van Hetty en Gisela door de SD in de gaten laten houden.

Toen Hetty Voûte haar fiets een dag na de aanslag bij de rijwielstalling van het station Utrecht kwam ophalen arresteerde de SD haar. Ze heeft nog geprobeerd Gisela Söhnlein voor hetzelfde lot te behoeden, maar dat mislukte. Ook zij werd opgepakt toen ze haar fiets daar kwam ophalen. In Utrecht zijn beiden apart opgesloten en verhoord door de SD, met name door de Boxtelse agent Kerkhove. Beiden zijn enige tijd opgesloten geweest op een politiebureau in Utrecht, maar hebben niets losgelaten in de verhoren met bedreigingen, waar ook Kerkhove bij aanwezig was. Op basis van verklaringen van Mies van Ginkel werden ze beschuldigd van Jodenhulp en moord en afgevoerd naar de gevangenis van Den Bosch.

"De Boothstraat⁴² werd (door de SD, op last van Kerkhove) onmiddellijk⁴³ overvallen. Alle aanwezigen werden gearresteerd⁴⁴. De vele onderduikers onder hen, onder wie ook Joodse, werden naar Duitsland gevoerd en keerden niet weer. James van Beusekom, die toevallig in Amsterdam was, ontkwam. Er werd een klopjacht gehouden op mensen met de achternaam Van Beusekom⁴⁵, die onder

³⁷ Waarschijnlijk is Clara Hes ook veilig ondergebracht.

³⁸ Met 'de overvallers' worden waarschijnlijk alleen Rut Matthijsen en Jan Meulenbelt bedoeld, niet de mannen van de knokploeg.

³⁹ Ger Kempe (1911-1979), criminoloog, was een van de medeoprichters van het UKC en vervulde daarbinnen de rol van wijze oudere man.

⁴⁰ Zeer waarschijnlijk door Samuel Kerkhove

⁴¹ Blijkbaar kon een treinreiziger z'n fiets niet meenemen op dezelfde trein, en konden fietsen alleen met een speciale goederentrein vervoerd worden, in dit geval pas een dag later, op zaterdag.

⁴² Nr. 17. Dit contactadres van het UKC zal door C. Koppen zijn genoemd aan Kerkhove, want niet genoemd in het Proces Verbaal.

⁴³ Dat was waarschijnlijk al op zaterdag 12 juni en niet pas op zondag 13 juni [4, p. 55]. Kerkhove was immers op zaterdag met de trein samen met de fietsen van Hetty en Gisela naar Utrecht gereisd, nadat hij ongetwijfeld eerder al telefonisch de recherche in Utrecht van de moordaanslag, de fietsen en de Boothstraat 17 op de hoogte had gebracht.

⁴⁴ G. Segers schrijft [4, p. 55]: "Daarbij (inval Boothstraat) werden er zo'n 15 personen gearresteerd. Leden van de SD verborgen zich in het pand en arresteerden iedereen die zich op het adres meldde".

⁴⁵ Eigenlijk was "Van Beusecom" (Jan Meulenbelt) de gezochte persoon.

anderen de ouders van James in Middelburg trof. Zij zaten een tijdlang vast, maar James bleef op vrije voeten.” [2, pp. 68-69]

“In totaal werden 200 mensen gearresteerd, van wie een groot deel in een concentratiekamp terecht kwam om nooit meer terug te keren”. [1, p. 165]⁴⁶.

Nico van der Veen werd direct (na de aanslag) gearresteerd door de Sicherheitsdienst, waarschijnlijk op basis van betrokkenheid bij het kampeerhuis en omdat hij op hetzelfde adres woonde, waar ze Van Wijhe zochten, die inmiddels met z'n vrouw was ondergedoken. Van der Veen werd opgesloten in de gevangenis van Den Bosch, waar later Hetty en Gisela ook terechtkwamen na hun eerste verhoren in Utrecht. Daar bracht hij een loodzware tijd door, maar ook hij liet geen namen los van UKC leden die hij kende. Van hem was bij de SD alleen z'n relatie met het VCJC huis bekend, maar niet wat hij wist over de Joodse kinderen, de zes overvallers, Van Beusekom of de Boothstraat.

Zijn vrouw Jopie kwam, zwanger van hun derde kind, uit Groningen om te pleiten voor Nico's vrijlating. Daarbij speelde dat hij hard nodig was voor de kerkelijke taken in Vught, nu Van Wijhe verdwenen was. Na zes weken kwam hij op vrije voeten.

Hetty en Gisela tijdens de verhoren

Bij de SD en Kerkhove was bekend, dat zij Joodse kinderen hadden gebracht en opgehaald bij het kampeerhuis, maar niet of zij de vier overvallers kenden of Van Beusekom of de Boothstraat.

“Op basis daarvan (van de verklaring van Van Ginkel) werden Hetty en Gisela beschuldigd van Jodenhulp en moord en afgevoerd naar de gevangenis in Den Bosch⁴⁷.”

“In de gevangenis van Den Bosch werden Hetty Voûte en Gisela Söhnlein met elkaar geconfronteerd. Opnieuw hielden ze hun mond. Vervolgens werden ze in eenzame opsluiting geplaatst en gedurende een week of zes verhoord. Uiteindelijk gaven hun ondervragers er de brui aan; ze werden bij de andere gevangenen geplaatst, en korte tijd later werden ze overgebracht naar een voormalig seminarium in het even verderop gelegen Haaren. Elf maanden kinderwerk en twee maanden verhoor hadden Hetty uitgeput. Zij was opgelucht dat ze nu even een tijdje niets meer hoefde”. [2, pp. 71-73]⁴⁸

Internetpagina wo2-muziek.nl naar aanleiding van een interview na de oorlog met Gisela Söhnlein: “Söhnlein ontwikkelde tijdens haar periode in de cel een communicatiesysteem met sinterklaasliedjes. Wanneer de één een bericht wegstuurde, zong deze “Zie ginds komt de stoomboot”. De ander antwoordde dan met “Vol verwachting klopt ons hart”. Was het briefje goed ontvangen, dan klonk “O kom er eens kijken, wat ik in mijn schoentje vind” (anp/ddh).”

Op deze manier is te begrijpen, dat beide vrouwen, die apart verhoord werden en in gescheiden cellen zaten, elkaar hebben gesteund, elkaar op de hoogte hebben gehouden en niet zijn doorgeslagen tijdens de verhoren.

Reconstructie van het onderzoek door Kerkhove

Opvallend is, dat nergens in een verklaring wordt gerept van ‘Joodse kinderen’ in het kampeerhuis, ook niet door Van Ginkel, van wie het toch leek dat ze er op uit was om de Joodse bevolking te schaden.

Vanaf de start van het onderzoek tot en met het opstellen van het Proces Verbaal is dit in handen geweest van het politiebureau van St. Michielsgestel omdat de moord gepleegd was binnen deze gemeente. Segers beschrijft hoe het onderzoek via de bezetter is overgegaan in handen van Kerkhove, Korpschef van het politiebureau Boxtel. Naast mogelijke rivaliteit tussen beide korpsen heeft de eerzucht van Kerkhove hier een belangrijke rol in gespeeld.

“Kerkhove (aankomend op de plaats delict), die het gezien de aanwezigheid van de Duitse politie, duidelijk had moeten zijn dat het om een liquidatie ging met een politieke achtergrond, legde echter in aanwezigheid van de Sicherheitspolizei en NSB-Politiefunctionarissen ... een dermate grote

⁴⁶ Het aantal van 200 gearresteerden heeft een onduidelijke onderbouwing. Zie Voetnoot 52 op pagina 15.

⁴⁷ De SD daar had de supervisie over het onderzoek naar de moordaanslag, die in hun district had plaatsgevonden.

⁴⁸ Gisela en Hetty schreven liedjes tijdens hun gevangenschap in Vught en Ravensbrück, waaronder Ravensbrück-les-Bains. Gisela Söhnlein (1921) vertelt dat zingen moed gaf. Zij schreef in de kampen Vught en Ravensbrück cabaretliedjes. “Het was een opdracht die we ons stelden.” Söhnlein ontwikkelde tijdens haar periode in de cel een communicatiesysteem met sinterklaasliedjes. Wanneer de één een bericht wegstuurde, zong deze “Zie ginds komt de stoomboot”. De ander antwoordde dan met “Vol verwachting klopt ons hart”. Was het briefje goed ontvangen, dan klonk “O kom er eens kijken, wat ik in mijn schoentje vind”.

dienstijver aan de dag` dat hij nog dezelfde dag belast werd met de leiding van het onderzoek en met het opsporen van de daders.

Kerkhove, kennelijk belust op promotie, beet zich zo in het onderzoek vast dat hij zijn taak als korpschef van het Boxtelspolitiekorps totaal verwaarloosde en daardoor in conflict kwam met burgemeester Thomaes, die hem in november 1943 als korpsleider ontsloeg. [3, pp. 118-119]”

Tijdens zijn proces in 1948 heeft Kerkhove verklaard “steeds de overtuiging gehad te hebben dat deze moord niet op anti-Duitse motieven gepleegd was doch veeleer uit wraak of roofzucht”. [3, p. 119] Het motief roofzucht had Kerkhove kunnen laten vallen omdat z'n kollega's van St. Michielsgestel na de aanslag enkele sieraden en een grote som geld in het Kampeerhuis hadden gevonden, zoals beschreven in het proces-verbaal over de moordaanslag (zie pag. 6), waarvan hij op de hoogte had moeten zijn.

Hij kreeg van de SD in Den Bosch de leiding voor dit moordonderzoek en heeft vanwege zijn genoemde overtuiging (lees kokervisie) mogelijk niet de nadruk gelegd op het ontmantelen van het netwerk achter de kinderplicht. Hij kende niet de relatie tussen Hetty en Gisela enerzijds en de zes overvallers anderzijds, en daar hebben de twee dames ook niets over prijsgegeven in de verhoren, ook niet toen zij met foto's van UKC-collega's werden geconfronteerd.

“Die verhoren (eerst bij de SD in Utrecht, later in Den Bosch) spitsten zich steeds toe op de vraag wie de jongelui waren die aan de liquidatie hadden deelgenomen.” [3, p. 122]

Wel bekenden Hetty en Gisela bij het kampeerhuis geweest te zijn, maar daar zouden ze alleen Rotterdamse jongetjes hebben gebracht en gehaald, die ze van een mevrouw met een grote hoed hadden overgenomen.

Op pagina 9 staat een fragment uit een verklaring (met mijn interpretatie tussen haken) die Kerkhove na de oorlog aflegde:

“De twee mannen (De Ruiters en Koppen) waren beschoten door de Utrechtse automonteur J. de H.. Onder leiding van Van Beusekom was hij (J. de H.), zo verklaarde hij (Kerkhove)⁴⁹ na de oorlog, op 11 juni met twee andere leden van de knokploeg op weg gegaan naar Esch.” [5, p. 143]

Kerkhove verkeerde dus na de oorlog nog in de veronderstelling, dat Van Beusekom met 3 mannen van de knokploeg onderweg was, en heeft niet begrepen dat de 3^e man iemand van het UKC was, namelijk Jan Meulenbelt. Hij wist ook niet dat het eigenlijk Van Beusecom (Rut Matthijsen) was geweest, die hij zocht.

Maar hoe kwam de persoon J. de H. terecht in een verklaring van Kerkhove over de toedracht van de aanslag in Esch?

Wat we weten is

- Op 21 augustus 1943 meldde S.K. (Kerkhove) zich echter weer in Boxtel en liet weten dat hij weer volledig beschikbaar was als korpsleider. ... onder druk van de SD moest Thomaes⁵⁰ de korpsleider weer in dienst nemen. [4, p. 56]
- Op 24 augustus 1943 vindt die eerste aanhouding ‘wegens illegale activiteiten’ plaats door “een inval van de Sicherheitspolizei (Sipo) onder leiding van Blattgerste en Sasse uit Den Haag en werden de leden Egbertus Meulenbeld, Joop de Heus (de latere verrader), Heinz Loewenstein en Leo Fischer gearresteerd en in de nacht erop Klaas Postma en Jaques Martens. Bijna alle andere Oranje Vrijbuiters werden daarna in de maanden augustus, september en november 1943 opgepakt en overgebracht naar het Oranjehotel in Scheveningen en op 28 februari 1944 door het Polizeistandgericht in Den Haag berecht, waar 20 Oranje Vrijbuiters ter dood werden veroordeeld.” (www.oranjevrijbuiters.nl/geschiedenis/) en pagina 34.

Bovenstaand fragment uit zijn naoorlogse verklaring doet vermoeden, dat Kerkhove heeft kunnen aantonen, dat J. de H. betrokken was bij die aanslag bij het Kampeerhuis en ook deel uit maakte van ‘de knokploeg’.

Voor mij is onduidelijk hoe Kerkhove dat heeft kunnen vaststellen, maar hij heeft het zeker in een rapport voor de SD genoteerd en is blijkbaar bij z'n oude opvatting van een roofoverval gebleven. Kerkhove werkte onder supervisie van de SD en die heeft dit anders beoordeeld.

⁴⁹ Onduidelijk of Piersma met 'hij' Kerkhove of J. de H. bedoelt als degene die de verklaring aflegt. Ik neem aan dat deze laatste alinea uit de afgelegde verklaring komt van Kerkhove, niet uit een verklaring van J. de H.

⁵⁰ Burgemeester van Boxtel.

De SD heeft hem op vrijdag 20 augustus bedankt voor z'n goede werk en hem ontslagen van z'n tijdelijke aanstelling bij de SD in 'Hertogenbusch', mogelijk om daarmee te voorkomen dat hij hen onhandig voor de voeten zou lopen. De volgende dag heeft hij zich blijkbaar weer in Boxtel gemeld.

Veronderstellingen omtrent het onderzoek door Kerkhove

Kerkhove wist van het adres "Boothstraat 17, want hij heeft dat adres aan de SD in Utrecht doorgegeven. Van wie heeft hij dat gehoord?

Dat stond niet in het PV. Als Roelofsz dat wel gehoord had zou hij het zeker in het PV genoteerd hebben ter ondersteuning van zijn veronderstelde politieke motief.

Hoe wist hij dat dan?

Hij zal het ook niet van Van Ginkel gehoord hebben vanwege haar angst voor represailles van het verzet. Zij wilde het UKC buiten schot houden door het op een roofoverval te laken lijken.

Mogelijk heeft ze aan Kerkhove dan alleen het geld en de sieraden genoemd die ze in het kampeerhuis bewaarde.

Dan moet hij dit adres van Koppen gehoord hebben, waar Roelofsz niet bij was. Dat kan geweest zijn in het kwartier tussen 18:00 en 18.15 uur, nadat Kerkhove al met Van Ginkel gesproken had, zie pagina 9, en voordat Koppen en Van Ginkel even later per ziekenauto werden afgevoerd.

Volgens Flim [2, p. 68] zou Koppen dit al in het eerste telefonische contact met Kerkhove hebben verteld:

"(Koppen) wist gewond te ontkomen en alarm te slaan. Hij slaagde erin de politie van Boxtel te bellen en noemde de naam Van Beusekom en het contactadres Boothstraat 17 te Utrecht."

Het lijkt er in ieder geval op dat Kerkhove nooit achter de combinatie 'onderduikende Joodse kinderen' en 'verdacht adres Boothstraat 17' een verzetsorganisatie heeft gezocht, en dat Mies van Ginkel hem dat zeker niet expliciet heeft verteld.

Als Kerkhove en de SD het spoor van een politiek motief gevolgd zouden hebben dan zouden hun verhoren veel harder zijn verlopen, schat ik in, bij Gisela Söhnlein, Hetty Voûte en Nico van der Veen om de organisatie daarachter (het UKC) te ontmantelen. Vergelijk hoe dat bij 'de Oranje Vrijbuiters' ging op pagina 34

Kerkhove heeft hier niet ec.ht doorgevraagd bij Hetty, Gisela, Nico of bewoners en bezoekers van het pand Boothstraat 17, of deze drie hebben het heel goed gespeeld en zijn wel opgewassen geweest tegen de nodige intimidaties en bedreigingen.

Opmerkelijk is wel, dat de Sicherheitsdienst een onderzoek naar een politiek misdrijf uit handen gaf aan de ijverige korpschef Kerkhove.

Het lijkt er op, dat het UKC met de keuze voor Kerkhove als leider van dit onderzoek veel geluk heeft gehad.

SD legt nadruk in onderzoek op de knokploeg.

Voor de SD zal het op 20 augustus 1943 duidelijk zijn geweest dat de 'moordaanslag in Esch' toch een politiek motief had, zoals ook al in het PV stond, maar het was nu ook duidelijk wie er bij betrokken was en dat het om een knokploeg ging. Nu moest nog uitgezocht worden wie er nog meer in die knokploeg zat. De SD heeft ongetwijfeld J. de H. laten schaduwen. Op Dinsdag 24 augustus heeft de Sicherheitspolizei een inval gedaan waarbij J. de H met nog drie maten werd gearresteerd en in de nacht erop Klaas Postma met een andere Vrijbuiters. De andere Vrijbuiters zullen hiervan op de hoogte zijn gesteld en ondergedoken zijn. Er zullen zware verhoren op gevolgd zijn om meer boven water te krijgen: "Wie was er nog meer in 'Esch?', Wat hadden jullie in 'Esch' te zoeken? Waar waren jullie bij de arrestatie mee bezig? en Wat hebben jullie nog meer op je kerfstok?"

Aangetekend moet worden dat J. de H., die op enig moment is doorgeslagen en infiltrant werd voor de SD, niets over het UKC wist of de namen van de twee UKC leden kende. Alleen Klaas Postma kende waarschijnlijk UKC namen en mogelijk het contactadres Boothstraat 17, maar die heeft zich wat betreft de aanslag bij het Kampeerhuis van de domme gehouden zolang er geen harde feiten op tafel kwamen. J. de H. kon over die aanslag weinig meer vertellen dan dat hij daarbij was en de naam van de andere Vrijbuiters. Mogelijk heeft hij die genoemd. Wel heeft hij natuurlijk de gezichten van Jan Meulenbelt en van Rut Matthijssen (Van Beusecom) gezien, en mogelijk ook die van Hetty en Gisela. Van die laatste twee wist de SD/Kerkhove al, dat die rond de overval daar waren geweest, maar de namen van de twee UKC leden zullen ze ook graag hebben willen weten. Mogelijk heeft hier de verwarring Van Beusekom en Van Beusecom in het voordeel van het UKC gewerkt; een mogelijk aan

hem getoonde foto van Van Beusekom werd door J. de H. niet herkend als van Van Beusecom (Rut Matthijsen).

Dat de focus van de SD op de Vrijbuiters kwam te liggen heeft er zeker aan bijgedragen, dat er niet meer zo hard naar Van Beusekom gezocht werd. Uiteindelijk is de schade door de SD aan het UKC zelf beperkt gebleven. De Vrijbuiters daarentegen hebben een zware tol moeten betalen als gevolg van de mislukte aanslag. Lees hierover bij De Oranje Vrijbuiters' op pagina 34.

Wat gebeurde met het VCJC kampeerhuis na de aanslag?

Verschillende auteurs volgen de beschrijving van H. Noordegraaf, zoals in de vorige alinea vermeld:

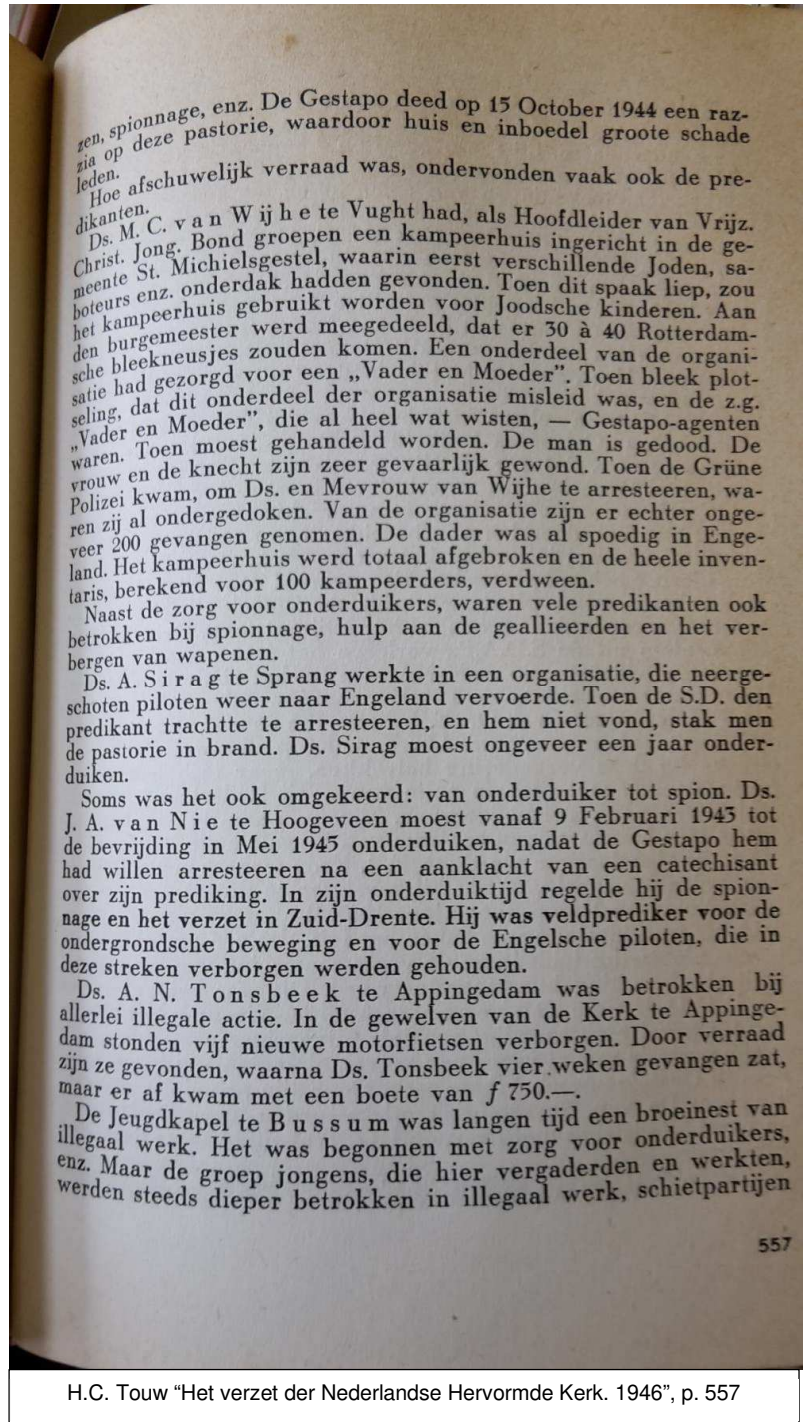
“Het kampeerhuis was toen (6 weken na de arrestatie van Van der Veen) al op last van de SD tot de grond toe afgebroken, de inventaris in beslag genomen”.

De afbraak zou dan vóór eind juli 1943 hebben plaatsgevonden.

H. Noordegraaf [1, p. 165] noemt als bronnen hiervoor H.C. Touw en G. Segers.

In de eerste (en tevens oudste bron, 1946), die van H.C. Touw, *Het verzet der Hervormde Kerk* [6, p. 557] is vermeld, zie ook pag. 14:

“Ds. M.C. van Wijhe te Vught had, als Hoofdleader van de Vrijz. Christ. Jong. Bond⁵¹ groepen een kampeerhuis ingericht in de gemeente St. Michielsgestel, waarin eerst verschillende Joden, saboteurs enz. onderdak hadden gevonden. Toen dit spaak liep, zou het kampeerhuis gebruikt worden voor Joodsche kinderen. Aan den burgemeester werd meegedeeld, dat er 30 à 40 Rotterdamse bleekneusjes zouden komen. Een onderdeel van de organisatie had gezorgd voor een “Vader en Moeder”. Toen bleek plotseling, dat dit onderdeel der organisatie misleid was, en de z.g. “Vader en Moeder”, die al heel wat wisten, - Gestapo-agenten waren. Toen moest gehandeld worden. De man is gedood. De vrouw en de knecht zijn zeer gevaarlijk gewond. Toen de Grüne Polizei kwam, om Ds. en Mevrouw van Wijhe te arresteeren, waren zij al ondergedoken. Van de organisatie zijn er echter ongeveer 200 gevangen genomen. De dader was al spoedig in Engeland.

H.C. Touw “Het verzet der Nederlandse Hervormde Kerk. 1946”, p. 557

⁵¹ Vrijzinnig Christelijke Jongeren Bond

Het kampeershuis werd totaal afgebroken en de heele inventaris, berekend voor 100 kampeeders, verdween”.⁵²

In de tweede bron, die van G. Segers, [3, p. 118 e.v.] wordt alleen gesproken over een zomerhuisje op het landgoed Zonnewende⁵³, gelegen op de grens tussen Boxtel en St. Michielsgestel, waarover het UKC kon beschikken door bemiddeling van Ds. Van Wijhe. Wel worden de gevolgen voor de verschillende betrokkenen beschreven op de pagina's 121 t/m 123, maar over afbraak van het kampeershuis ('zomerhuisje') wordt hier niets vermeld, dus ook niets over verwoesting door de SD. Een afbraak kort na de aanslag lijkt onjuist gezien Notulen van de VCJC⁵⁴, waarin in verslagen van Vergaderingen Jeugdwerkcentrum (JWC), in het Oolgaerdcentrum te Utrecht op wordt gemeld:

- 13-10-1943 “Kampeershuis St. Michielsgestel: De sleutel is niet ingeleverd. Naar de toestand van het Kampeershuis wordt een onderzoek ingesteld.”
- Op 14-1-1944 wordt in de notulen gemeld onder punt 6:
“Kampeershuis St. Michielsgestel: De inventaris is geheel verdwenen. Als de sleutels weer terug zijn kijken of de inventaris van elders kan worden overgebracht.”

Vanwege de melding dat de inventaris geheel verdwenen was, lijkt het er dus op dat het Kampeershuis zelf nog intact was medio januari 1944, meer dan een half jaar na de aanslag. De sleutel ervan was het laatst in het bezit van het verraders duo De Ruiter en Van Ginkel en is mogelijk in handen gekomen van degene, die de inventaris heeft overgenomen.

Ook de VCJC en de beheerder zullen een sleutel hebben gehad.

Het lijkt daarom waarschijnlijk dat het kampeershuis eind oktober 1944 bij de bevrijding van Brabant is vernield, zie onderstaand plaatje en tekst van de opmars van de geallieerden.

Wat betreft de inventaris, die in de maanden oktober 1943 tot januari 1944 lijkt te zijn verdwenen, zie mijn vermoeden op pagina 18.

Dat het kampeershuis pas bij de bevrijding werd vernietigd wordt bevestigd door een document van het (Rijks) Bureau Oorlogsschade uit 1949 aan de VCJC, waarin wordt genoemd voor perceel E605, waarop het kampeershuis stond:

⁵² Vanwege het vroege publicatiemoment zo vlak na de oorlog (1946) en vanwege de titel van diens boek “Het verzet der Hervormde Kerk” lijkt het erop dat deze auteur zelf de verschillende predikanten heeft geïnterviewd. Dit zou betekenen dat M.C. van Wijhe grotendeels de bron is van de passage over hemzelf en over het UKC (genoemd ‘onderdeel van de organisatie’).

- Het aantal van 200 gearresteerden is dan het aantal, dat Van Wijhe mogelijk in UKC kringen heeft opgevangen. Dat aantal lijkt niet onderbouwd.
- Wat betreft de datum van de verwoesting: Van Wijhe is pas na de bevrijding in Vught teruggekeerd en heeft toen gezien dat het VCJC kampeershuis verwoest was. Waarschijnlijk zijn de woorden ‘totaal afgebroken’ van hem en heeft hij zelf ook gedacht dat dit de represaille van de bezetter was na de moordaanslag. Latere auteurs hebben mogelijk hun interpretatie toegepast op deze verwoording. Het lag vanaf toen voor de hand de verwoesting als vergelding te interpreteren die dan kort na de aanslag zou zijn gebeurd, dus zeker binnen 6 weken, en het lag voor de hand te veronderstellen dat de SD dit zou hebben gedaan.

De optie van verwoesting door oorlogsgeweld is bij van Wijhe niet opgekomen, die was pas teruggekomen na de bevrijding van het Zuiden, dus nadat het oorlogsgeweld achter de rug was. Zie pagina 16.

⁵³ Het ‘zomerhuisje’ waar de aanslag plaatsvond was in feite het VCJC-kampeershuis, en dat stond niet op een Landgoed. Er was wel een Landhuis Zonnewende, waar Mevr. Annechien van Reedt Dortland woonde. Dat grensde aan de beide percelen E605 en E608 van het VCJC kampeershuis (geen zomerhuisje). Wel waren er zomerhuisjes op Jeugdcentrum Zegenwerp aan de andere kant van de weg. Dit Jeugdcentrum werd sinds 1932 door het echtpaar Reedt Dortland gebruikt voor educatieve vakanties voor middelbare scholieren. Na 1945 verlegde de weduwe Reedt Dortland het Jeugdcentrum naar de voormalige VCJC percelen E605 en E608 en gaf er de nieuwe naam Schoolbuitenverblijf “Zonnewende” aan.

⁵⁴ Archief van het HDC van de Vrije Universiteit Amsterdam, Collectie 620, Inv. VCJC II, doos 62.

“Schadedatum 10-44” met Reden der betaling: “Vrijstelling herbouwplicht”.

Afschrift bestemd voor Burgemeester en Wethouders van St. Michielsgestel.

Financiële Eekon
Bureau Oorlogsschade

de Vrijstelling Christelijke
Jeugdgeb. Vrijz. Chr. Jeugd-
centrale, Heistraat.

149594

vrijstelling van herbouwplicht
S.R.C. 's-Hertogenbosch No. 30425.

Hierdoor delen wij U mede dat wij U vrijstellen van de op
U rustende herbouwplicht ten aanzien van het verwoeste houten
kampeerhuis, bestaande uit een gedeelte van het perceel Heistraat ong.
achter pand E 224a te St. Michielsgestel, kadastraal bekend gemeente
St. Michielsgestel Sectie E No. 505.

In verband hiernaede zal de Directeur van het Grootboek voor
de wederopbouw opdracht worden gegeven de desbetreffende bijdrage
in de oorlogsschade, welke is vastgesteld op f. 3.950,-
aan U uit te keeren.

Het College van Algemeene Commissarissen
voor den wederopbouw,
In Algemeene Commissaris,

(Ir H. N. Nouten)

Voor eensluidend afschrift, n

GROOTBOEK VOOR DE WEDEROPBOUW. Laat het Bureau Administratie
Oorlogsschade
VOOR DOORZENDING.

De Directeur van het Grootboek voor de wederopbouw deelt mede aan de Minister van Weder-
opbouw en Volkshuisvesting, dat aan onderstaande opdracht werd voldaan.

Naam: **Vrijz. Chr. Jeugdcentrale**

Adres: **Nieuwe Graacht 27 Utrecht**

Opdr. No. **1-0-4037** S.R.C. no. **33-30425**

Letter **V**
Deel **5**
No. **4397**

Betreft perceelen, kadastraal bekend
gemeente **St. M. Gestel**
Sectie **E** noot **605**

plaatelijk bekend
Heistr. ong. achter pand E 224 a
Schadedatum **10-44**

Reden der betaling
Vrijstelling herbouwplicht
Datum **21-12-49**

DE DIRECTEUR VAN HET GROOT-
BOEK VOOR DE WEDEROPBOUW

Schadedatum 10-44: dus Oktober 1944.
Perceel St.M.Gestel E605
Toekenning schade-uitkering D.D. 21-12-1949

Op 23 Oktober 1944 werd Sint-Michielsgestel bevrijd.
Boxtel werd op 24 Oktober bevrijd.
Volgens dit document is het VCJC kampeerhuis waarschijnlijk
tijdens de gevechtshandelingen op 24 Oktober 1944 vernield.

Beide documenten via het BHIC in Den Bosch
BHIC, St. Michielsgestel Gemeentebestuur 1935-1977,
Inv.nr. 5136 - 251.

Het lijkt aannemelijk, dat de oprukkende geallieerde troepen bij hun opmars verdachte obstakels, zoals het kampeerhuis, kapotgeschoten hebben omdat gewapende Duitsers zich er in schuil konden houden. Zo werd Sint-Michielsgestel op 23 oktober 1944 bevrijd, Boxtel op 24 oktober, Vught en Helvoirt op 27 oktober. Bij de opmars op 24 oktober 1944 zullen er beschietingen hebben plaatsgevonden in de bossen westelijk van Sint-Michielsgestel, waarbij het kampeerhuis van de VCJC is vernield. Zie ook het Bevrijdingsschema op pag. 17.

De bevrijding van Zuid-Nederland volgde op de mislukte Operatie Market Garden, die als hoofddoel had de Waalbrug bij Arnhem in bezit te krijgen. De operatie begon op 17 september 1944 en duurde ongeveer 10 dagen. Zoals op het plaatje te zien is trokken de geallieerden daarna grofweg van Oost naar West door Noord-Brabant. Zo werd Sint-Michielsgestel op 23 oktober bevrijd, Boxtel op 24 oktober, Vught en Helvoirt op 26 oktober. Mogelijk hebben er dan rond 24 oktober beschietingen plaatsgevonden in de bossen westelijk van Sint-Michielsgestel, waarbij het kampeerhuis van de VCJC is vernield.

Noord-Nederland werd een half jaar later, na de Hongerwinter van 1944 bevrijd.

(Tekst G.J.v.Wijhe, Screenshot uit de "Documentaire 70 jaar Bevrijding" <https://www.youtube.com/watch?v=3cTMKuLBYJI&t=2800s>)

Stichting Schoolbuitenverblijf Zonnewende – de opvolger van het VCJC Kampeerhuis

Vanaf ca 1932 organiseerde Mevr. A. van Reedt Dortland -Sillevis met haar echtgenoot schoolkampen in de bossen bij Sint Michielsgestel. Zij deed dit als lerares wis- en natuurkunde aan de Dalton HBS in Den Haag. Van 1934 tot 1937 huurde zij daar de percelen E605 en E 608 in de gemeente Sint Michielsgestel. Mogelijk heeft zij in 1937 meer ontplooiingsmogelijkheden voor haar ideeën gezien op landgoed Zegenwerp, op het deel dat tegenwoordig Zegenrode genoemd wordt, gelegen aan de Zuidzijde van de tegenwoordige Esscheweg. Het viel onder de gemeente Boxtel (zie stafkaart pag. 31).

Zij gaf het kampterrein de naam 'Jeugdcentrum Zegenwerp' dat daar tot 1950 heeft gefunctioneerd.

Vanaf de openbare weg was het duidelijk gemarkeerd door een toegangspoort met embleem, in tegenstelling tot het smalle slingerende bospaadje aan de overkant, dat de toegang vormde tot het VCJC Kampeerhuis.

In 1946 werd door Mevr. A. van Reedt Dortland de Stichting Schoolbuitenverblijf Zonnewende opgericht ter consolidering van haar initiatief met het Jeugdcentrum Zegenwerp. Zij heeft de stichting dezelfde naam gegeven als die van haar 'landhuis Zonnewende'⁵⁵, dat ze in 1941 samen met haar man had laten bouwen.

Haar Stichting kocht in 1950 naast haar landhuis de percelen Sint Michielsgestel E605 en E 608, die voorheen behoorden bij het verloren gegane VCJC Kampeerhuis en die zij en haar man in de jaren 1934 tot 1937 ook al gehuurd hadden.

Mijn vermoeden is, dat Mevr. A. van Reedt Dortland een goede bekende is geweest van haar leeftijdgenoot Van Wijhe gezien de overeenkomsten in hun activiteiten in deze omgeving.

Wat betreft de verdwijning van de gehele inventaris van het VCJC Kampeerhuis eind 1943, beschreven op pag. 15 heb ik het vermoeden dat zij na de aanslag, toen het Kampeerhuis geheel onbeheerd stond, de hele inventaris uit het VCJC Kampeerhuis heeft laten overbrengen naar haar Jeugdcentrum Zegenwerp aan de overkant van de weg, om te voorkomen dat met name alle gereedschappen en keukengerei gestolen zouden kunnen worden en al het hout, meubilair en bedden, als brandhout gebruikt zouden worden in die winter. Ze zal hebben willen wachten met teruggave ervan tot duidelijk zou worden dat het VCJC het kampeerhuis weer zou gaan herstarten. Achteraf gezien zou de inventaris anders met de bevrijding tegelijk met het kampeerhuis geheel verwoest zijn. Nu was in ieder geval de inventaris nog gered.

Getuige de bouwvergunning 'St. Michielsgestel 1950.0018' werd in 1950 aan Mevr. A. van Reedt-Dortland toestemming gegeven voor de "Bouw studiegebouw jeugdhuis Zonnewende" op perceel E605.

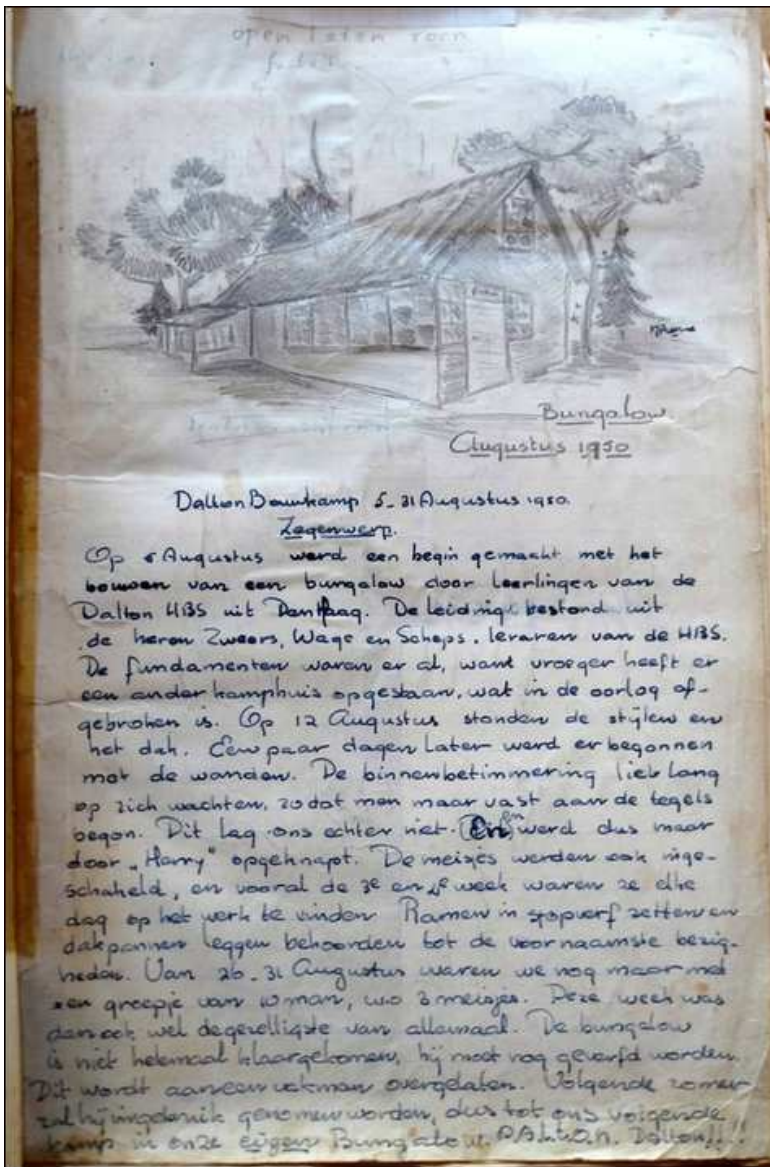
Er werden nieuwe gebouwen neergezet, vaak met hulp van leerlingen tijdens schoolkampen.

Het lijkt erop, dat in ieder geval nog de fundamenten van het verwoeste VCJC Kampeerhuis zijn hergebruikt getuige de foto's tijdens het Dalton bouwkamp in 1950.

Dalton bouwkamp 1950 op Zonnewende. Op de fundamenten v/h VCJC kampeerhuis wordt nieuwbouw geplaatst. 2^e rechts mevr. A. Sillevis.

⁵⁵ Welk landhuis weer vernoemd was naar het zomerhuis "Zonnewende" dat zij en haar man in 1915 had laten bouwen in Noordwijk aan Zee.

Dit gebouw werd ‘De Bungalow’ genoemd. Zie de afbeeldingen op pagina 19.

In Mei 2016 heeft de Groepsaccommodatie Zonnewende op deze plek het huidige Bostheater gebouwd. De tegenwoordige aanduiding van deze eigentijdse accommodatie, met het Bostheater als een onderdeel:

Groepsaccommodatie Zonnewende

Stichting Buitenverblijf Zonnewende, Esscheweg 78, 5271 NA Sint-Michielsgestel.

11 juni 1943 Bizarre samenloop Moordaanslag met 1 dode en Massamoord met 1300 doden

Op 11 juni 2018 was de genoemde aanslag precies 75 jaar geleden.

Een bizarre samenloop van omstandigheden kwam op 10 juni 2018 op mij af toen ik de TV uitzending zag van de 75ste herdenkingsdag van de kindertransporten uit Vught.

Op 6 en 7 juni 1943 zijn vanuit het SS concentratiekamp Vught 1.300 Joodse kinderen tot 16 jaar via Westerbork naar Sobibor zijn afgevoerd.

Daar zijn ze bijna allemaal op 11 juni 1943 vergast.

Op diezelfde 11 juni werd de aanslag gepleegd op de verraders in het kampeerhuis Sint-Michielsgestel, dat hemelsbreed nog geen acht kilometer van Vught ligt. Aanslag en kampeerhuis waren ingezet met het oogmerk om Joodse kinderen juist voor dit lot te behoeden.

Namenregister

Alfabetisch op (achter)naam

Situaties na de aanslag staan cursief.

James van Beusekom (1922-1944)

Lid van het UKC, Enthousiaste jonge student, die samen met Gisela Söhnlein veel Joodse kinderen naar hun pleeggezin bracht.

Daarnaast bouwde James aan een netwerk in Amsterdam. Hij huurde daartoe zelfs een kamer aan de Amstelstraat. ... Zijn netwerk groeide voorspoedig en leverde het UKC bonkaarten en geld op. [2, p. 65]

Na de aanslag werd zijn adres in Utrecht door de SD in de gaten gehouden, waardoor een Joodse jongeman, die daar twee weken na de aanslag aanbelde, prompt gearresteerd en gedeporteerd werd en in mei 1945 in Bergen-Belsen bezweek". [2, p. 97]

“(Van Beusekom) stopte (na de aanslag) met het kinderwerk en dook onder in Amersfoort. Daar trad hij later toe tot het verzet. (Hij) werd in augustus 1944 gepakt met een revolver op zak. Via kamp Amersfoort belandde hij in Neuengamme en later in Hamburg. Daar overleed hij op 22 december 1944. [2, p. 74]

Kamphuis ‘De Blokhut’

In 1937 gebouwd in Sint-Michielsgestel op de percelen E605 en E 608, die van de ‘Maatschappij van Welstand’ voor 15 jaar waren gehuurd op initiatief van M.C. van Wijhe, Dominee in Vught. Het Kamphuis werd later door de VCJC overgenomen en werd toen genoemd ‘VCJC Kampeerhuis’. De genoemde percelen lagen aan de Noordzijde van de Esscheweg, toen Heistraat geheten, vlak bij de ZW-gemeentegrens van St. Michielsgestel. Naast het hoofdgebouw, waarin een keuken was en een zitruimte met banken, die als slaappleatsen gebruikt konden worden, stond er in 1937 nog een aparte slaapbarak.⁵⁶ Daarnaast was er voldoende ruimte op het terrein om te kamperen.

Speciaal aan dit kampeerhuis was, dat het enkele honderden meters van de openbare weg lag, diep verscholen in het bos, dat er aan de doorgaande weg Esch - Sint-Michielsgestel geen enkele verwijzing daarnaar was, en dat het alleen bereikbaar was langs een slingerend bospad door perceel E608. Je moest het weten om het te vinden. Het kampeerhuis stond in Sint-Michielsgestel, maar werd vaak aangeduid als ‘Kampeerhuis Esch’, naar een dorp daar vlakbij met een goederenstation, waarheen de bagage van kampeerders werd gestuurd. Ook werd het wel aangeduid als ‘Kampeerhuis Vught’ vanwege het woonadres van de beheerder, dominee van Wijhe.

Hendrik Blonk (1893-na 1953), bijnaam Poppesnor.

Een Amsterdamse Rechercheur, naar eigen zeggen een ‘onkreukbare’ dienstklopper, die z'n beveiligingstaak voor de bezetter zeer serieus nam en z'n positie wilde verbeteren, maar een hekel had aan verklikkers als Van Ginkel⁵⁷. Hij was sinds 1935 lid van de NSB, werd eind 1942 als Jodenhaler toegevoegd aan het Bureau Joodse Zaken. Hij werkte er slechts enkele maanden, maar maakte een onuitwisbare indruk bij de nazi's, hij pakte meer dan vijftig Joden op, maar beweerde later voor de rechter zelf dat het er meer dan honderd waren geweest.

Hij staat bekend als “een van de hardnekkigste dievenvangers die ooit in de straten van Amsterdam rondliep, een kerel, die dood noch duivel vreesde en maar één hartstocht kende: succes hebben. [...] Hij had de opvatting, dat elk middel hem dienstig was om zijn doel te bereiken. Hij deinsde voor niets terug.”⁵⁸

Hij werd na de oorlog veroordeeld tot acht jaar gevangenisstraf. In 1950 werd hij per Koninklijk Besluit voorwaardelijk in vrijheid gesteld omdat hij zich ook ‘als een goed Nederlander in anti-Duitse zin gedragen’ had. [5, pp. 147-148] *Hij richt rond 1950 detectivebureau Blonk & Co op.*

Boothstraat 17, Utrecht

Rond januari 1942 werd het grote studentenhuis aan de Boothstraat op nummer 17 als contactadres voor het UKC ingericht. Daar kwamen alle berichten binnen en kwamen

James van Beusekom

Boothstraat 17 (collectie Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)

⁵⁶ Provinciale Noordbrabantsche en 's Hertogenbossche courant, 11-10-1937, p.6/12.

⁵⁷ Het lijkt erop dat hij heeft meegewerkt, oogluikend heeft toegestaan, dat het signalement van Mies van Ginkel uit het politiebureau gesmokkeld kon worden en daardoor in het illegale VN gepubliceerd kon worden.

⁵⁸ NRC, 20-08-1990

de UKC-leden bijeen om te vergaderen [2, p. 36].

De arrestaties op dit adres na de moordaanslag staan beschreven op pag. 10.

Maria Euphemia (Mies) van Ginkel (1900-1945)

Ze was in 1925 getrouwd en in 1930 weer gescheiden. In de jaren dertig vond ze in Dirk de Ruiter een handlanger. Ze had Dirk in de jaren dertig na hun beider scheidingen leren kennen en woonde vanaf 1934 met hem op één adres, vanaf 1939 op de Dintelstraat 40 in Amsterdam, waar ze pensionhoudster was.⁵⁹ Als duo waren Van Ginkel en De Ruiter tijdens de oorlog actief ten gunste van de Duitse bezetter. Lees meer daarover bij 'Verradersduo Van Ginkel en De Ruiter' vanaf pagina 32.

Haar vervolg na de aanslag zie Hetty Voûte, Gisela Söhnlein en Mies van Ginkel op pagina. 25.

Samuel Kerkhove (1896-1953):

Lid van de NSB, sinds november 1942 politiechef (Korpschef) van Boxtel, een overijverige politieman die hogerop wilde bij de SD/Sipo.

Door zijn speurwerkzaamheden is het adres Boothstraat opgerold door de SD, zijn alle personen die zich daar meldden gevangen genomen, waaronder Joodse kinderen en andere onderduikers, en zijn Hetty en Gisela vastgezet. Maar ze zijn niet als medewerksters aan een netwerk ontmaskerd.

Door zijn toedoen is de gevaarlijke Mies van Ginkel uitgeschakeld. omdat ze verdacht werd van hulpverlening aan Joodse kinderen, evenals Hetty en Gisela. Mogelijk had de SD zonder zijn hulp Hetty en Gisela niet gevonden, maar was het opsporingswerk 'gründlicher' verlopen door heftiger verhoren, op zoek naar het politieke aspect van de drievoudige moordaanslag.

Na zijn genoemde speurwerk was Kerkhove op termijn niet houdbaar in het politiekorps van Boxtel en werd hij in oorlogstijd aangesteld als hoofdinspecteur bij de SD in Den Bosch.

In de zomer van 1948 werd Kerkhove vrijgesproken⁶⁰ door het Bijzonder Gerechtshof in Den Bosch.

Maar de vrijspraak was niet tot ieders tevredenheid. (Er kwam een nieuwe) aanklacht behandeld door het kantongerecht Tribunaalzaken. Dit deed op 21 december 1950 uitspraak en besliste dat Kerkhove nooit meer een leidende positie bij de politie mocht bekleden. Tevens werd hij ontzet uit beide kiesrechten. Er was overtuigend bewezen, zo concludeerde het tribunaal, dat Kerkhove zich 'in strijd met de belangen van het Nederlandse Volk' had gedragen. [5, pp. 145-146]?

Cornelis Koppen (1921)⁶¹

Hij was de 'huisvriend' van het ouderpaar en was tijdens de aanslag bij het kampeershuis aanwezig.

Tijdens de aanslag was hij 22 jaar. Hij woonde volgens het PV in Amsterdam, op ca 1 km afstand van Van Ginkel en De Ruiter.⁶²

Maatschappij van Welstand

Maatschappij tot Bevordering van Welstand, voornamelijk onder landlieden', kortweg 'Maatschappij van Welstand'. "In de praktijk kwam het er op neer dat Welstand land en boerderijen kocht voor arme protestantse boeren en hun geldleningen verstrekke. Als tegenprestatie dienden de boeren pacht te betalen en actief deel te nemen aan het kerkelijk leven in Brabant." Dominee M.C. van Wijhe was zich zeer bewust van de marginale positie van het protestantse volksdeel in Noord-Brabant en heeft ook met het Kampeershuis een positieve bijdrage aan de verbetering willen bijdragen. Mogelijk verklaart dit de ogenschijnlijk lage jaarhuur van 10 gulden voor beide gehuurde percelen.

⁵⁹ Volgens haar Persoonskaart A'dam.

⁶⁰ Nadat er 10 jaar tegen hem geëist was.

⁶¹ Proces Verbaal van de moordaanslag. Eerst werd daarin de achternaam als Coppen genoteerd, in 2^e instantie als Koppen met volledige naam, geboortedatum en woonplaats (Amsterdam).

⁶² Uit proces-verbaal over de moordaanslag: Amstelstraat.

Rutger (Rut) Matthijsen (1921-2019)

Student scheikunde, medeoprichter van het UKC, zorgde voor geld en goederen, vanaf medio 1943 vervalser (van documenten). [2, p. 310] Rutger was aanwezig bij de aanslag.

Hij en Jan Meulenbelt waren al sinds eind april 1943 ondergedoken om de Arbeitseinsatz te ontlopen. Toch gingen beiden door met hun werk voor het UKC. Voor hun deelname aan de aanslag hebben ze dus tijdelijk hun onderduikadres verlaten.

Ze zijn voor de gepleegde aanslag niet opgepakt. Vanaf de zomer van 1943 ging Rut Matthijsen zich samen met Geert Lubberhuizen, ook UKC lid, toeleggen op vervalsingswerk en de uitgifte van illegale boeken en pamfletten. Zo ontstond in 1943 de illegale uitgeverij De Bezige Bij. De opbrengsten van de eerste illegale uitgave van het gedicht, 'De achttien dooden' van dichter en verzetsheld Jan Campert, gingen naar het UKC, in 1943 bijna 30.000 gulden. [2, pp. 45-46]

Jan Meulenbelt, verzetsnaam 'Van Beusecom' (1921-2011)

Na de razzia in Amsterdam op 14 juli 1942 bracht een studente een aantal Joodse kinderen in veiligheid in zijn ouderlijk huis, in de Rijnlaan in Utrecht. Hij vroeg een aantal medestudenten om hulp en legde zo de basis voor het Kindercomité. Medeoprichter van het UKC, leidde de groep tot medio 1943 toen hij diep moest onderduiken [2, p. 312]. Jan was aanwezig bij de aanslag, waarna 'Van Beusecom' gezocht werd.

Zie ook hierboven bij 'Rutger Matthijsen'.

Meulenbelt werd opgepakt maar wist na enkele maanden vrij te komen. Na de oorlog weigerde hij nog over zijn verzetswerk te spreken. Als schrijver heeft hij wel bijgedragen aan enkele boeken over de oorlogstijd.

Hij schreef in het pocketje 'De Duitse tijd' over 'het kinderwerk' zonder het daarbij over zijn eigen betrokkenheid te hebben: ⁶³

"Er liepen in Amsterdam de veertiende juli enkele kinderen op straat, niet, zoals kinderen dat plegen te doen, op de stoep voor hun huis onder het wakende oog van hun mama, maar zoals kinderen dat nooit doen: helemaal alleen. Ze gingen mee met de eerste de beste, die zich over hen ontfermde en waren onderduikertjes, die van vader noch moeder afscheid hebben genomen. Sinds die dag hebben ouders, alleen achtergebleven moeders en grootouders de kinderen – als ze dat konden – bij de burens gebracht, te vondeling gelegd of, op de simpelste aanbeveling van derden, aan onbekende lieden meegegeven. Zulke kinderen kwamen dan terecht bij volmaakt vreemde mensen in een volmaakt vreemde stad. Een Utrechtse studente leverde er 's avonds op de dag van de razzia een tiental af bij de moeder van een collega, die op zijn beurt de volgende dag enige vriendinnen bereid vond, er met mannelijke begeleiding nog een zeventigtal te halen in de omgeving van de Tugelaweg⁶⁴."

Mevr. Annechien van Reedt Dortland – Sillevis (1880-1960)

Zij was lerares Wis- en Natuurkunde aan de Dalton HBS in Den Haag. Zij organiseerde van 1932 tot 1950 voor die school zomerkampen op het toenmalige landgoed Zegenwerp, thans Zegenrode, onder de gemeente Boxtel. Zie detail stafkaart pag. 31

Haar echtgenoot, P.H. van Reedt Dortland (1879-1941), had al van 1934 tot en met 1936 de percelen Sint Michielsgestel E605 en E608 voor 3 jaar gehuurd van de 'Maatschappij van Welstand' waar in 1937 het Kamphuis 'De Blokhut' verrees.

Rutger Matthijsen

A. van Reedt Dortland – Sillevis

⁶³ <http://www.anjameulenbelt.nl/weblog/2011/11/08/jan-meulenbelt-1921-2011/>

⁶⁴ Amsterdamse straatnaam

H.Ch.J. Roelofs (1893-1961)

1941-1944 (Waarnemend) Burgemeester en politiegezagsdrager van Sint-Michielsgestel. Hij stelde een onderzoek in direct na de aanslag en maakte proces-verbaal op over de moordaanslag. Volgens de tijdlijn van het PV een effectief werkende ambtenaar. *Hij kon “gezien zijn houding tijdens de bezetting niet in zijn ambt worden gehandhaafd” en werd door de Commissaris van de Koningin van N. Brabant per “28 juli 1945 als burgemeester van Sint-Michielsgestel eervol ontslag verleend met toekenning van een kort wachtgeld”*.⁶⁵

H.Ch.J. Roelofs

Dirk de Ruiter (1888-1943)

Volgens zijn Persoonskaart Amsterdam was hij havenarbeider. Hij zou naar eigen zeggen in de Joodse gemeenschap over goede contacten beschikken.⁶⁶ Dirk liep in de jaren twintig in de steun. Door de Amsterdamse Sociale Dienst werd hij beschreven als ‘niet bepaald prettig’. Hij had vier kinderen die hij sloeg. Hij verliet zijn vrouw voor een ander, terwijl hij vlak daarvoor in de gevangenis had gezeten voor diefstal. ‘De Ruiter was kortom een schoft die weinig verantwoordelijkheid nam’ [5, pp. 119-120]. In 1936 scheidde hij van z’n 2e vrouw.

Volgens de Persoonskaarten Amsterdam woonde Van Ginkel sinds mei 1934 bij hem in, op hetzelfde adres in Amsterdam als waar hij in 1908 met z’n 1^e vrouw was komen wonen.⁶⁷

Als duo waren Van Ginkel en De Ruiter tijdens de oorlog actief ten gunste van de Duitse bezetter. Lees meer daarover bij ‘Verradersduo Van Ginkel en De Ruiter’ vanaf pagina 32.

Gisela Söhnlein (1921-2015)

Studente uit Amsterdam, die zowel voor het ASG als het UKC koerierde. Bracht veel Joodse kinderen naar hun onderduikadres.” [2, p. 313].

Haar vervolg na de aanslag zie Hetty Voûte, Gisela Söhnlein en Mies van Ginkel op pagina. 25.

Gisela Söhnlein

Utrechts Kindercomité (UKC)⁶⁸

Nadat op 14 juli 1942 bij een eerste razzia honderden Joden, mannen, vrouwen en kinderen waren opgepakt vormden zich in enkele grote steden werkgroepen om in ieder geval de Joodse kinderen te helpen onderduiken. Een paar daarvan werden gerund door studenten o.a. de Amsterdamse Studentengroep (ASG), en het UKC in Utrecht [2, p. 19]. Ook Kinderhulp in Den Haag hoorde daarbij.

Vanwege de mislukte aanslag gingen voor de kindercrèche Kindjeshaven in Utrecht alle alarmbellen af: alle kinderen werden elders ondergebracht ondanks de gevaren daaraan verbonden, onder het motto ‘afwezigheid van lijf is beter dan tegenwoordigheid van geest’. [2, p. 85]

“De mislukte aanslag in Esch op 12 juni 1943⁶⁹ veroorzaakte een chaotische periode binnen het UKC. De niet opgepakte leden vluchtten alle kanten op. Het werk kwam zelfs enkele weken geheel stil te liggen. En dat was heel jammer, want juist in de zomer van 1943 werden de mogelijkheden voor Joodse kinderen om onder te duiken steeds beter. De aanvoer uit Amsterdam draaide namelijk op volle toeren⁷⁰ en ook het aantal beschikbare adressen nam zeer toe.” [2, p. 89]

Dit laatste was een gevolg van de ‘April-Meistakingen’⁷¹.

⁶⁵ De Schakel, Maandelijks uitgave van Katholiek Thuisfront, afd. St. Michielsgestel, Jan. '48, pag. 5.

⁶⁶ Een Joodse koopman b.v. trad op als getuige bij zijn eerste huwelijk (maar dit was een getuige via z’n schoonvader, die diamantresteller was). Dit gegeven gebruikte Dirk in Joodse – en verzetskringen om z’n betrouwbaarheid te ondersteunen.

⁶⁷ Vergelijking van persoonskaarten.

⁶⁸ Zie Documentaire over UKC “Verleden van Utrecht afl.9 Studentenverzet in Utrecht”

<https://www.youtube.com/watch?v=hCNOjKP-Piw>.

⁶⁹ Flim bedoelt: in St. Michielsgestel op 11 juni 1943.

⁷⁰ “In de lente van 1943 was er, aldus Gisela Söhnlein, ‘ineens zoveel aanvraag (naar tijdelijke schuiladressen) dat we het niet konden bolwerken’ [2, p. 65]. In deze periode kreeg het UKC het zeer druk om al deze kinderen naar de verschillende onderduikadressen te brengen.

⁷¹ Op 29-april 1943 werd een nieuwe ‘Arbeitseinsatz’, afgekondigd: het 300.000 man tellende voormalige Nederlandse leger zou opnieuw krijgsgevangen worden gemaakt om in Duitsland in de oorlogsindustrie te werken of aan de Atlantik Wall. Daarop volgden de April-Meistakingen. Deze stakingen werden met geweld gebroken en er volgde een nieuwe maatregel: alle mannen van 18 tot 35 jaar moesten zich melden om te gaan werken in Duitsland. Met name de brute onderdrukking van de stakingen heeft veel burgers gemotiveerd tot het aanbieden van onderduikadressen, en die onderduikadressen kwamen zowel ‘onze jongens’ alsook Joden en Joodse kinderen ten goede, zie [2, pp. 90-92].

“Nieuwelingen binnen het UKC pakten de draad weer op, al kreeg het kinderwerk in Utrecht nooit meer de dynamiek van voorheen. ... Maar de stad Utrecht zelf werd steeds minder het centrum van het UKC. ... Toen uiteindelijk de hongerwinter zich aandienende werd de verbinding tussen Utrecht en de provincies vrijwel geheel verbroken. Het ASG kon al direct na de aanslag geen kinderen meer kwijt aan het UKC en zochten voortaan hun eigen adressen voor de kinderen.” [2, pp. 89-90]

Nico van der Veen, (1916-1962) [1, pp. 163-164]

Zoon van Grietje Ensink, de 3e vrouw van M.C. van Wijhe.⁷² Hij moest vanwege de oorlog in 1942 stoppen met zijn studie Theologie in Groningen, maar behaalde in 1943 het diploma Godsdienstonderwijzer.

“Kinderwerker van het eerste uur in Den Haag. Bracht daar enkele tientallen Joodse kinderen onder” [2, p. 314].

“Zijn (Van Wijhe's) stiefzoon en assistent Nico van der Veen werd direct (na de aanslag) gearresteerd door de Sicherheitsdienst. Hij bracht een loodzware tijd door in de gevangenis in Den Bosch, maar ook hij liet niets los (over personen van het UKC). ... Na zes weken kwam hij op vrije voeten. Het kampeerhuis was toen⁷³ al op last van de SD tot de grond toe afgebroken, de inventaris in beslag genomen.

Nico concentreerde zich de rest van de oorlog op een deel van de taken van zijn ondergedoken stiefvader, het jeugdwerk, de zondagsschool en de catechisatie.” [2, p. 72].

Na de oorlog pakte hij de studie Theologie weer op en werd in 1948 beroepen als predikant in Heenvliet. Hij was lid van de SDAP en korte tijd van de PvdA maar bedankte voor deze partij vanwege de eerste politionele actie in Indonesië in zomer 1947. In 1959 werd hij de eerste fractievoorzitter van de PSP in de Tweede kamer. Hij overleed in 1962 op 45-jarige leeftijd na een ernstige ziekte.

Hetty Voûte (1918-1999)

Zij was studente biologie, “kinderwerker van het eerste uur, lid van het UKC. Beheerde de bonnenadministratie totdat zij in juni 1943, een dag na de aanslag samen met Gisela Söhnlein werd opgepakt.” [2, p. 315]

Hetty en Gisela waren betrokken bij de aanslag, doordat zij voorafgaand aan de aanslag, de Joodse kinderen in het kampeerhuis hadden opgehaald.

Haar vervolg na de aanslag zie [Hetty Voûte, Gisela Söhnlein en Mies van Ginkel](#) op pagina. 25.

Hetty Voûte, Gisela Söhnlein en Mies van Ginkel

Het vervolg na de aanslag voor Mies van Ginkel wordt hier samen met dat van Hetty Voûte en Gisela Söhnlein beschreven omdat hun traject langs de verschillende kampen steeds bleef samenvallen, zoals hieronder zal blijken.

Maria van Ginkel werd nooit berecht. Nadat ze voldoende was hersteld in het ziekenhuis in Den Bosch werd ze overgebracht naar de gevangenis van

Haaren, ook Hetty en Gisela zaten daar, waar ze werd geregistreerd als iemand die hulp aan Joodse kinderen had geboden [5, p. 146]

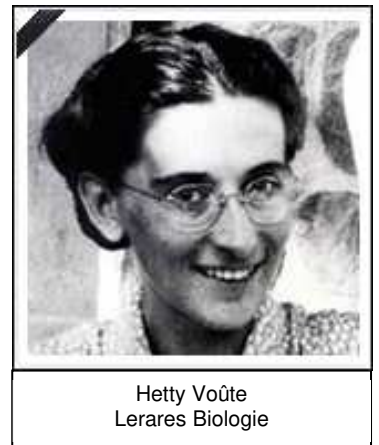
“Blijft de vraag waarom ze (Mies) in eerste instantie werd opgesloten terwijl ze voor de Sicherheitsdienst werkte. Volgens Gisela Söhnlein zouden de Duitsers haar hebben gestraft voor zwarte handel⁷⁴. Het kan ook zijn dat Maria van Ginkel zelf het kamp verkoos, bang alsnog geliquideerd te worden. Gevangenschap onder Duits gezag, zo heeft ze misschien gedacht, was veiliger dan vrij rondlopen in Nederland.” [5, p. 147]

Opvallend is dat Mies van Ginkel volgens het PV niet heeft willen zeggen wie haar had aangeschoten, maar ook dat ze later in de verhoren niets heeft gezegd over het verband tussen de Joodse kinderen in het kampeerhuis enerzijds en de Boothstraat 17 anderzijds. De ontbrekende schakel was dat daar een organisatie(achter) zat. Wat wist Van Ginkel daarvan? Volgens Flim [2, p. 66]:

“De Ruiter en Van Ginkel kenden de namen en schuilnamen van diverse comitésleden. En tot overmaat van ramp waren ze ook op de hoogte van het contactadres in Utrecht!”

Nico van der Veen

Hetty Voûte
Lerares Biologie

⁷² M.C. van Wijhe was in WO I goed bevriend met Jippe van der Veen, Grietjes 1e echtgenoot en Nico's vader. Van Wijhe kende haar al sinds die tijd.

⁷³ Het kampeerhuis lijkt pas bij de bevrijding in september 1944 te zijn verwoest, zie hieronder.

⁷⁴ Er waren immers na de aanslag enkele sieraden en een grote som geld in het Kampeerhuis aangetroffen.

Mogelijk heeft Van Ginkel het na de aanslag niet aangedurfd dit te vertellen. Bij Kerkhove was door de arrestaties in de Boothstraat wel doorgelopen dat ze joodse kinderen onder haar hoede had gehad. Ze zal geen ruggensteun van de Amsterdamse SD hebben gevoeld en vermoed hebben dat die wel gebruik maakte van verraders, maar voor hen geen respect had. Daarnaast voelde ze ook de hete adem van het verzet (eerst haar naam en signalement in het verzetsblad VN, daarna een aanslag op haar) in haar nek.

Toen Hetty en Gisela na enkele maanden overgeplaatst werden naar kamp Vught moest Van Ginkel opnieuw met hen mee, zij het dat Van Ginkel privileges genoot. Waarschijnlijk werd ze met opzet zo dicht mogelijk bij Hetty en Gisela geplaatst. Maar die “lieten aan Van Ginkel niets los en Van Ginkel op haar beurt was doodsbenauwd voor de twee studentes.” [2, p. 73]

Op 5 september 1944 werd kamp Vught ontruimd vanwege de nadering van de geallieerden.⁷⁵ Alle vrouwen, inclusief Hetty, Gisela en Van Ginkel, werden op transport gezet naar het Duitse concentratiekamp Ravensbrück. Van Ginkel mocht in een personenauto plaatsnemen. De anderen werden in een veewagon⁷⁶ gepropt. Hetty en Gisela hielden bij zichzelf en de andere vrouwen in de wagon de moed erin met zelf gemaakte liederen tijdens die reis die drie dagen duurde. Ze werden daar tewerkgesteld in een Siemensfabriek. Hetty liep een ernstige middenoorontsteking op, die naar binnen sloeg en bracht maanden in bed door. Toen ze weer kon lopen kreeg ze tbc. Toen ze in april 1945 werden bevrijd woog ze nog maar 40 kilo.

In april 1945, toen de Russen in aantocht waren, kreeg het Zweedse Rode Kruis toestemming van de SS-leider Heinrich Himmler om na de Scandinavische bewoners ook een aantal andere vrouwen uit het speciaal voor vrouwen ingerichte concentratiekamp Ravensbrück naar Zweden te evacueren. Op verzoek van de Engelsen werd op het dak van de witte bussen een rood kruis geschilderd omdat ze dwars door de frontlinie reden en de Engelse luchtmacht in Noord Duitsland actief was⁷⁷. De bus van Van Ginkel werd in Denemarken toch geraakt tijdens een luchtaanval waarbij zij in het hoofd werd getroffen door een bomscherf. Zij stierf ter plekke.

De Nederlandse vrouwen, onder wie Gisela, kwamen al na enkele maanden terug uit Zweden.

Alleen Hetty bleef tot eind april 1946 in een Zweeds ziekenhuis om te herstellen en deed nog aansluitend een kuur in Zwitserland voordat ze naar Utrecht terugkeerde.

Hetty en Gisela ontvingen beiden in 1988 de Yad Vashem onderscheiding voor hun inzet voor Joodse kinderen tijdens WO II.

Gisela en Hetty schreven liedjes tijdens hun gevangenschap in Vught en Ravensbrück, waaronder Ravensbrück-les-Bains. Ze hebben op veel andere vrouwen een heel positieve invloed gehad.

Op de internetpagina wo2-muziek.nl vertelt Söhnlein, dat zingen moed gaf. Zij schreef in de kampen Vught en Ravensbrück cabaretliedjes. “Het was een opdracht die we ons stelden.”

Vrijzinnig Christelijke Jeugd Centrale - VCJC

De VCJC werd opgericht in 1915 in Barchem en kende een eigen spiritualiteit, vol idealisme, gericht op de vernieuwing van de samenleving en de cultuur”. Daarbij hoorde ook de natuurbeleving door te kamperen. M.C. van Wijhe kende de VCJC sinds de oprichting in Barchem toen hij daar predikant was.

De Westerweelgroep

Zie pagina 32.

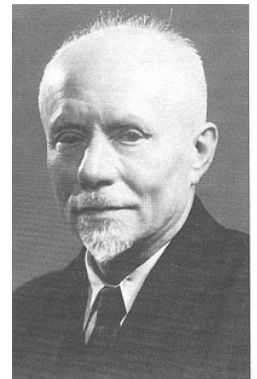
⁷⁵ Vught werd op 26/10-1944 bevrijd, Sint-Michielsgestel 3 dagen eerder.

⁷⁶ YouTube: Interview met Hetty Voûte.

⁷⁷ ‘Het witte bussenplan’ werd door het Zweedse Rode kruis uitgevoerd met toestemming van de SS-leider Heinrich Himmler. Hierdoor werden ca 15.000 vrouwen (o.a. uit concentratiekamp Ravensbrück) gered en naar Zweden gebracht, onder wie 800 Nederlanders. Himmler nam wel risico. Hij handelde namelijk volledig buiten Hitler om, die immers opdracht had gegeven om alle vrouwelijke gevangenen van Ravensbrück te liquideren. Op <https://historiek.net> staat een samenvatting over ‘Het witte bussenplan’.

Dominee M.C. van Wijhe, (1881-1953)

Hij was al ten tijde van de 1e Wereld Oorlog als Nederlands Hervormd (NH) predikant politiek actief geweest o.a. in de SDAP⁷⁸. In 1932 was hij beroepen als predikant van de NH gemeente van Vught voor de Lambertuskerk en betrok de pastorie in de Dorpsstraat. Zijn hart lag bij het jeugdwerk. Hij was een begenadigd verhalenverteller en probeerde daarmee jongeren te inspireren tot zelf lezen van Bijbelse verhalen en moderne literatuur. Ook oefende hij met jongeren toneelstukken (lekenspelen⁷⁹) die later in de kerk werden opgevoerd. “Voorts maakte hij fietstochten met jongeren die, als ze meerdaags waren, gecombineerd werden met kamperen” [1, pp. 158-160].

M.C. van Wijhe

Dat deed hij al in de jaren twintig, toen hij dominee was in Barchem, met z'n oomzegggers, onder wie mijn vader, en hun vrienden. Vanaf 1937 gebeurde e.e.a. onder de paraplu van de VCJC.

In 1928 was de 1e vrouw van Van Wijhe, J.H. van Wijhe-Suerhoff, overleden. In 1938 overleed z'n 2^e vrouw, de schrijfster Alie van Wijhe-Smeding. Hij hertrouwde in 1940 met Grietje Ensink, die hij nog kende uit de periode dat hij in Barchem predikant was. Zij was niet kerkelijk maar het jeugdwerk en huisbezoek paste ook goed bij haar. Uit haar eerste huwelijk had zij een zoon, Nico van der Veen. In 1939 had hij aan de VCJC zijn plan overlegd om bij het Kampeerhuis een 'Klein Amfitheatertje om een spel op te voeren' aan te laten leggen, naast een Sportveld en een Kampvuurplaats. Daar was het nog niet van gekomen toen de oorlog uitbrak.

1 augustus 1924: M.C. (oom Kees) van Wijhe, met hoed, op een fietstocht met een dochter, neven, nichten en vrienden bij het Uddelermeer tijdens een kamp op de Veluwe. In het midden, wit hemd en stropdas, mijn vader, Gerrit van Wijhe.

Hij zal niet op de hoogte zijn geweest van de geplande aanslag op het verradersduo bij zijn Kampeerhuis. “Op die beruchte vrijdag 11 juni doken Van Wijhe en zijn vrouw⁸⁰ onder. Zij waren gewaarschuwd (dat er een aanslag was geweest) door een bevriende relatie bij de politie van Vught”. [1, p. 165] Hij heeft 16 maanden met zijn vrouw ondergedoken gezeten, maar bleef actief in het verzet onder de schuilnaam ‘Gerrit Vos’.

“Op 26 en 27 oktober 1944 werd Vught bevrijd. Daarbij kwamen 27 mensen om het leven, terwijl ook in materieel opzicht de schade groot was: 107 woningen werden volledig verwoest of zwaar beschadigd. Ook de hervormde pastorie werd op 26 oktober door geallieerd granaatvuur getroffen. Tijdens het gebeuren zaten de gezinnen van koster Dannis en van Van der Veen alsmede mevrouw van Wijhe in de kelder onder het huis. De pastorie brandde volledig uit. ... Vooral de vernietiging van de bibliotheek met oude boeken uit familiebezit en van de manuscripten van Alie van Wijhe-Smeding⁸¹ waren een klap voor Van Wijhe. Tot overmaat van ramp werd enige tijd daarna het huis in Amersfoort, dat Van Wijhe had aangehouden, eveneens als gevolg van oorlogshandelingen verwoest. Direct na de bevrijding was Van Wijhe, die door de vijandelijke linies was geglipt, weer aanwezig (in Vught). Op 30 oktober werd hij weer als voorzitter van de kerkenraad vermeld”. [1, pp. 165-166] In Oktober 1945 schreef hij op een Rode Kruis kaartje, op zoek naar z'n broer Carel, onwetend dat die in februari 1945 in een Jappenkamp op Java was overleden, en diens gezin in Ned. Indië:

⁷⁸ Hij was een van de 'rode dominees'. Hij kreeg in 1916 35 dagen hechtenis wegens ondertekening van het Dienstweigeringsmanifest in 1915.

⁷⁹ M.C. van Wijhe was bevriend met H. Roland Holst, de dichteres en schrijfster, die talrijke lekenspelen schreef met Sociaaldemocratische inslag. Deze lekenspelen werden omarmd door de jeugdbeweging cultuur, vooral door de VCJC.

⁸⁰ Na het overlijden van z'n 2^e vrouw trouwde Van Wijhe in mei 1940 met Grietje Ensink, de moeder van Nico van der Veen.

⁸¹ Zij was een romanschrijfster en de 2^e vrouw van dominee van Wijhe, overleden in 1938.

“ Hier alles en allen in orde. Aan alle gevaren ontsnapt. Zelf was ik 16 maanden ondergedoken. Wel hadden we schade: ons huis brandde af met de gehele inboedel, zodat we niets meer hebben. Maar we leven en werken. Keep Smiling!”

In 1946 is hij in Vught met emeritaat gegaan. Voor meer informatie over zijn leven zie het artikel van Herman Noordegraaf “M.C. van Wijhe, Een rode dominee in Vught” [1, pp. 153-171].

Landhuis Zonnewende

Kadastraal perceel Sint-Michielsgestel E1338, rode stip onder het cijfer ‘2’ op het stafkaartdetail op pagina 31, waarvoor P.H. van Reedt Dortland in 1941 een bouwvergunning kreeg en dat in 1942 werd betrokken door z’n weduwe A. Reedt Dortland. Vanaf de weg gezien ging het VCJC Kampeerhuis schuil in het bos achter dit perceel.

Stichting Schoolbuitenverblijf Zonnewende

De Stichting Zonnewende’ werd in 1946 opgericht ter consolidering van het initiatief van Mevr. A. van Reedt Dortland met het oude Jeugdcentrum Zegenwerp, dat tot ca 1950 op Landgoed Zegenwerp gevestigd was. De stichting werd vernoemd naar haar woning ‘landhuis Zonnewende’.

De percelen E605 en E 608, die naast en achter haar woning lagen en die voorheen bij het verloren gegane VCJC Kampeerhuis behoorden, werden aangekocht en er werden nieuwe gebouwen neergezet, vaak met hulp van leerlingen tijdens schoolkampen.

Kaarten en afbeeldingen

Behoort bij het schriftelijk verzoek, bedoeld in art. 20 der bouwverordening van de Gemeente *St. Michelsdijk* van den *27 Jaari* 1937, bij Burgemeester en Wethouders ingediend door *St. M. van der Vliet* wonende te *Kruis Dorpsstraat* nr. *27*.

is dubbelwandig

Omschrijving van het werk, voorzover dit uit de bijbehorende tekening(en) en eventueel verdere bescheiden niet duidelijk valt af te leiden.

1.	Het oppervlak van het te bebouwen terrein bedraagt	: <i>22.250</i> M ² .																																
Art. 14.	" " " " terrein, dat door het gebouw wordt ingenomen bedraagt	: <i>87.75</i> M ² .																																
	" " " " open terrein, dat aanwezig blijft, bedraagt	: <i>22.152.25</i> M ² .																																
	De kleinste erfdiepte, gemeten vanuit de achterzijde van het gebouw, bedraagt	: _____ M.																																
2.	Het oppervlak van elke te stichten woning, gemeten binnen de omtrekmuren bedraagt : _____ M ² .																																	
Art. 29, 31 & 35, lid 3 & 4.	De afmetingen der ruimten (vertrekken, keukens, badkamers, gangen, portalen, enz.), welke het gebouw zal bevatten zullen bedragen :																																	
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>benaming</th> <th>letter of nummer</th> <th>lengte (o)</th> <th>breedte (o)</th> <th>oppervlak (x)</th> <th>grootste hoogte</th> <th>kleinste hoogte</th> <th>oppervlak, waarover de vereichte grootste hoogte voorkomt.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><i>Keuk. vertrek</i></td> <td></td> <td><i>9.17</i></td> <td><i>6.517</i></td> <td><i>57.50</i></td> <td><i>5</i></td> <td><i>2</i></td> <td></td> </tr> <tr> <td><i>Keukens</i></td> <td></td> <td><i>6.5</i></td> <td><i>2.5</i></td> <td><i>24.25</i></td> <td><i>5</i></td> <td><i>2</i></td> <td></td> </tr> <tr> <td><i>(incl. Bergruimte)</i></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	benaming	letter of nummer	lengte (o)	breedte (o)	oppervlak (x)	grootste hoogte	kleinste hoogte	oppervlak, waarover de vereichte grootste hoogte voorkomt.	<i>Keuk. vertrek</i>		<i>9.17</i>	<i>6.517</i>	<i>57.50</i>	<i>5</i>	<i>2</i>		<i>Keukens</i>		<i>6.5</i>	<i>2.5</i>	<i>24.25</i>	<i>5</i>	<i>2</i>		<i>(incl. Bergruimte)</i>								
benaming	letter of nummer	lengte (o)	breedte (o)	oppervlak (x)	grootste hoogte	kleinste hoogte	oppervlak, waarover de vereichte grootste hoogte voorkomt.																											
<i>Keuk. vertrek</i>		<i>9.17</i>	<i>6.517</i>	<i>57.50</i>	<i>5</i>	<i>2</i>																												
<i>Keukens</i>		<i>6.5</i>	<i>2.5</i>	<i>24.25</i>	<i>5</i>	<i>2</i>																												
<i>(incl. Bergruimte)</i>																																		
4.	De afmetingen van : de hoofdtoegangsdeur zullen bedragen de kleinste binnendeur " " de gleuf voor poststukken " "	<table border="1"> <thead> <tr> <th>BREEDTE (x)</th> <th>HOOGTE (x)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><i>1.60</i></td> <td><i>2</i></td> </tr> <tr> <td><i>0.80</i></td> <td><i>2</i></td> </tr> </tbody> </table>	BREEDTE (x)	HOOGTE (x)	<i>1.60</i>	<i>2</i>	<i>0.80</i>	<i>2</i>																										
BREEDTE (x)	HOOGTE (x)																																	
<i>1.60</i>	<i>2</i>																																	
<i>0.80</i>	<i>2</i>																																	
		(x) In den dag gemeten.																																
5.	Omtrent de afmetingen enz. van de privaten met bijbehorend raampje en eventueel afzonderlijk portaal, valt het volgende te vermelden :																																	
Art. 36, 37, 66, lid 1 & 69, lid 5.	<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">benaming, nummer of letter</th> <th rowspan="2">diepte</th> <th rowspan="2">breedte</th> <th rowspan="2">gemiddelde hoogte</th> <th rowspan="2">INRICHTING</th> <th colspan="3">Raampje in den dag gemeten.</th> </tr> <tr> <th>lengte</th> <th>breedte</th> <th>oppervlak</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td><i>1.4</i></td> <td><i>0.9</i></td> <td><i>2.25</i></td> <td><i>droog closet</i></td> <td><i>0.5</i></td> <td><i>0.5</i></td> <td><i>0.25</i></td> </tr> </tbody> </table>	benaming, nummer of letter	diepte	breedte	gemiddelde hoogte	INRICHTING	Raampje in den dag gemeten.			lengte	breedte	oppervlak		<i>1.4</i>	<i>0.9</i>	<i>2.25</i>	<i>droog closet</i>	<i>0.5</i>	<i>0.5</i>	<i>0.25</i>														
benaming, nummer of letter	diepte						breedte	gemiddelde hoogte	INRICHTING	Raampje in den dag gemeten.																								
		lengte	breedte	oppervlak																														
	<i>1.4</i>	<i>0.9</i>	<i>2.25</i>	<i>droog closet</i>	<i>0.5</i>	<i>0.5</i>	<i>0.25</i>																											
	Bestelnr. A 1.																																	

Pagina 4 van het Bouwaanvraagformulier voor het Kamphuis 'De Blokhut'.

Londensche Editie

HET CONTRA SIGNAAL

SOL JUSTITIAE ILLUSTRAT NOS!

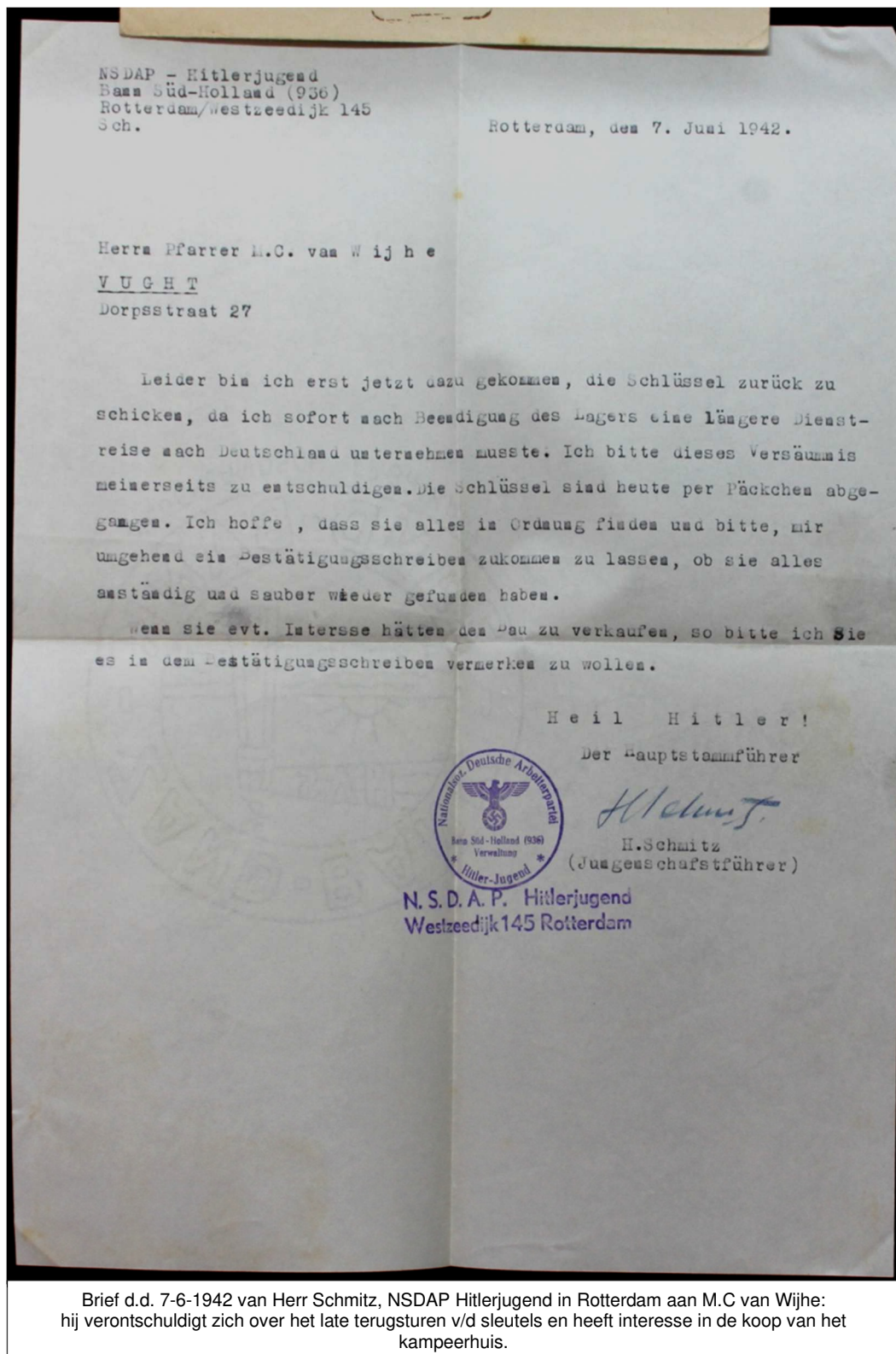
EN HET SIGNALEMENTENBLAD

GINKEL, Marie Euphemia v., Dintelstraat 40 hs. Amsterdam. Gescheiden vrouw, woonde samen met Dirk de Ruiter, zgn. handlijnkundige. Zeer gevaarlijk. Werkt met S.S. Signalement: lange, schrale vrouw, spichtig gelaat, zwart haar, draagt bril (soms met donkere glazen). De Ruiter bewoog zich veel onder de echtgenooten van gevangenen en is thans overleden.

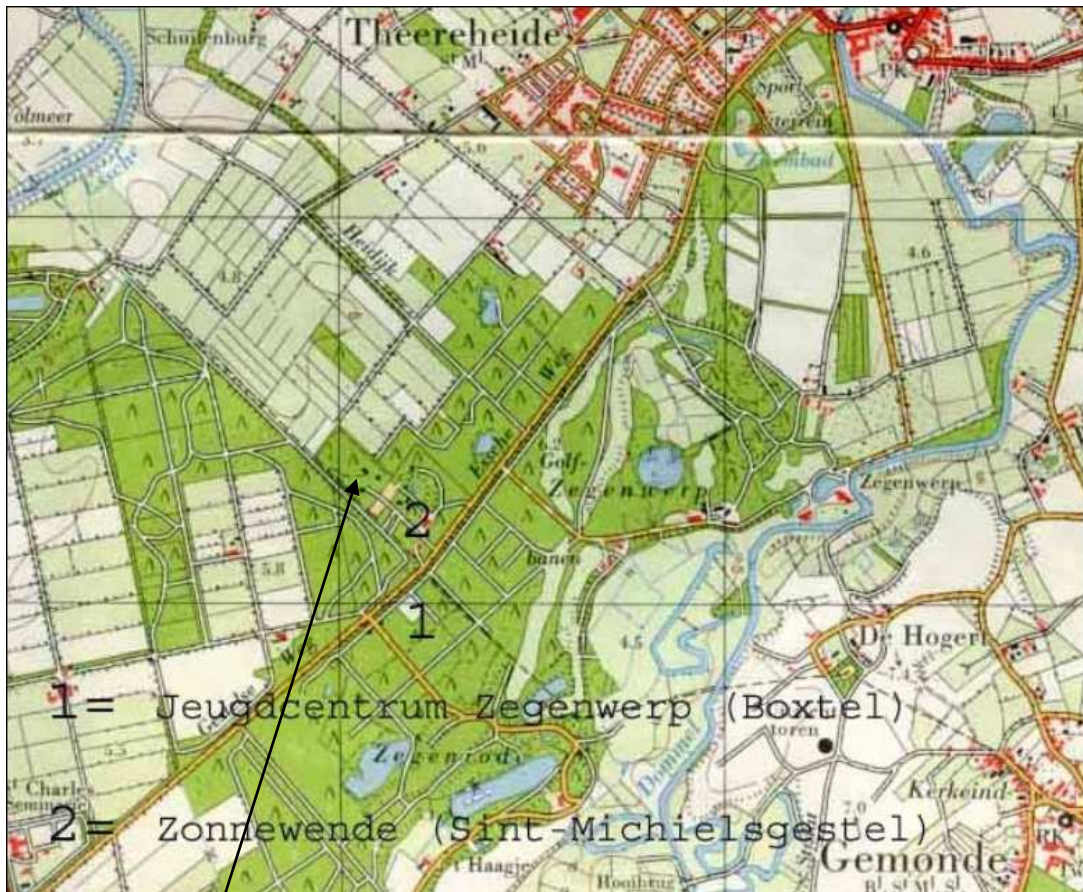
GOEDE (GOEDA?) de. Gevaar! Opereert als z.g. illegale werker.

GOES, F. W. C. M., Euterpestraat 21, Amsterdam. Telef. 28454. Spion. Voorm. Duitscher. Zeer gevaarlijk.

Uitgave van 'Het Contra Signaal' in 1944 met signalementen van 'foute "Nederlanders. Dirk is inmiddels overleden, maar niet bekend is, dat Mies vast zit.

Brief d.d. 7-6-1942 van Herr Schmitz, NSDAP Hitlerjugend in Rotterdam aan M.C van Wijhe: hij verontschuldigt zich over het late terugsturen v/d sleutels en heeft interesse in de koop van het kampeerhuis.

De pijl wijst naar de plek waar het VCJC Kampeerhuis heeft gestaan.
 Ook de locaties van het oude Jeugdcentrum Zegenwerp (1) en
 van het Landhuis Zonnewende, rode stip bij (2), zijn aangegeven.
 Het VCJC Kampeerhuis en het Jeugdcentrum Zegenwerp lagen aan verschillende kanten van de Esscheweg,
 die tevens de gemeentegrens tussen Boxtel en St. Michielsgestel vormde.
 Stafkaart d.d. 1967. Rechtsboven de bebouwing van Sint-Michielsgestel.

Binnen de rode lijnen de percelen Sint-Michielsgestel E605 (links) en E608 (rechts). Van 1937 tot ca 1944 stond
 het VCJC Kampeerhuis (zie rode pijl) op perceel E605, op de plek waar vanaf 2016 het Bosttheater staat.
 Helemaal links de Rijksweg Den Bosch – Eindhoven. Rechtsboven de bebouwing van Sint-Michielsgestel.

Verradersduo Van Ginkel en De Ruiter

De Ruiter had een netwerk in de Joodse gemeenschap, Van Ginkel had contacten met de SD.

Van Ginkel infiltreerde in 1942 onder de schuilnaam 'Eva' voor de SD in Joodse groepen. [5, p. 120].

Ook hadden zij al Nout van Dam en zijn vrouw Ina Hendrix, één van de drie Joodse zussen uit het boek van Piersma, verraden. [5, p. 142].⁸² Waarschijnlijk door dit verraad had er een waarschuwing met signalement van hen in de verzetskrant Vrij Nederland gestaan.

Zij zijn via hun Joodse netwerk in contact gekomen met het Amsterdamse netwerk van Van Beusekom die op zoek was naar Joodse kinderen die moesten onderduiken. Bij hun sollicitatie als ouderpaar voor het kampeershuis in St. Michielsgestel hadden ze zelf op genoemde waarschuwing gewezen, waardoor zij toch het vertrouwen kregen van het UKC.

Van Ginkel en De Ruiter hebben als verraders voor de SD veel schade toegebracht aan individuele Joden (b.v. Nout van Dam en Ina Hendrix) maar naast het Utrechts Kindercomité ook aan de volgende verzetsgroepen: de Westerweelgroep, en de Oranje Vrijbuiters. Deze worden hieronder besproken.

Westerweelgroep

Dit was een verzetsgroep aangevoerd door de links-socialistische onderwijzer Joop Westerweel. Deze non-conformistische⁸³ groep bestond uit niet-Joodse, linkse activisten en zogeheten Palestinapioniers. Dit waren merendeels Duitse Joden die zich voorbereidden op hun vertrek naar Palestina. Door samen te werken met uiteenlopende religieuze en sociale kringen slaagde de organisatie erin ongeveer 250 Joden in veiligheid te brengen. Het non-conformisme van de groep bleek ook uit de ongebruikelijke onderduik oplossingen. Een tiental pioniers reisde met valse papieren naar Duitsland. Van de 150 Joden die in Frankrijk onderdoken, slaagden er 70 in Spanje te bereiken.

Eind 1942, vlak voor hun verraad van Nout van Dam en Ina Hendrix (zie pagina 33), was het verradersduo al actief voor de SD. In het boek over de Westerweelgroep (zie 32) is te lezen, dat 'Mevrouw de Ruiter', als infiltrant van de Duitse politie, heeft bijgedragen aan een grote klap voor deze verzetsgroep door de arrestatie van twee belangrijke koeriers. Deze groep had een contactadres in de Tolstraat in Amsterdam, waar de Sipo in het najaar van 1942 enkele invallen had gedaan, gevolgd door enkele arrestaties en verhoren. [7, pp. 161-163]

“De Duitsers zullen zich uit de ondervragingen een beeld hebben gevormd van de activiteiten van althans het Joodse deel van de Westerweelgroep. Daarna volgde eind 1942, begin 1943 de inzet van de in Amsterdam wonende infiltrant 'Mevrouw de Ruiter', soms ook geschreven als 'De Ruijter', die eigenlijk Maria van Ginkel heette. Samen met haar vriend Dirk de Ruiter had zij in de Dintelstraat in de Amsterdamse Rivierenbuurt, een pension, waar ook Joodse onderduikers verbleven. 'Mevrouw de Ruiter' ... zou tevens contacten onderhouden met de Duitse politie. Zij was met de *chaloetsim*⁸⁴ in contact gekomen via enkele pioniers uit Deventer, die in Amsterdam verbleven. Hoe dit contact tot stand kwam is niet bekend. Een van hen, Leo Cohen, had aan *Hechaloets*⁸⁵-voorman Kurt Hannemann doorgegeven dat 'sie uns helfen wollte bei der illegalen Arbeit'. Norbert Klein had 'Mevrouw de Ruiter' daarna als geschikt beoordeeld en was haar contactpersoon geworden. Zij leverde geld en goederen aan de organisatie, bezocht het *Beth Chaloets*⁸⁶ en had zelfs twee pioniers onder haar hoede. Na haar ontmaskering in maart 1943 door een waarschuwing in het illegale blad Vrij Nederland, verbrak Klein de banden met haar. De pioniers ontruimden de Tolstraat en de twee onderduikers voor wie 'mevrouw de Ruiter' zorgde, werden snel opgehaald.”

In de Westerweelgroep, waarin Mies van Ginkel begin december 1942 was geïnfilteerd op aanwijzing van de Duitse politie, werd ze dus ontmaskerd, zie de op pagina 5 opgenomen publicatie in Vrij Nederland van maart 1943. Hierdoor is waarschijnlijk groter onheil voorkomen want toen er opnieuw een inval door de Sipo gedaan werd op het contactadres in de Tolstraat, waarschijnlijk op aanwijzing van 'mevrouw de Ruiter', kon er geen arrestatie worden verricht. Toch was het indirecte gevolg dat de

⁸² Voor een korte samenvatting van het verhaal van 'Nout van Dam en Ina Hendrix' zie pagina 33.

⁸³ 'Non-conformistisch' omdat ze zich in tegenstelling tot veel al langer in Nederland gevestigde Joden niet lieten leiden door de Joodse Raad.

⁸⁴ "Palestinapioniers".

⁸⁵ De Hechalutz ('De Pionier') was een in 1905 opgerichte internationale Joodse zionistische jeugdbeweging die jonge mensen trainde met het oog op hun vestiging in Palestina. Vanuit boerderij-kibboetsim werden ook in Nederland trainingen gegeven.

⁸⁶ Dit was het verenigingsgebouw van de Hechalutz in Deventer.

Sicherheitspolizei op zoek was naar Norbert Klein, die uiteindelijk gearresteerd werd, evenals Gideon Drach, een andere belangrijke koerier.

Binnen het UKC was heel anders gereageerd op de inhoud van deze waarschuwing, waardoor er te laat 'groot alarm' werd geslagen, zie bij 'Dirk de Ruiter en Mies van Ginkel' op pagina 5.

Nout van Dam en Ina Hendrix⁸⁷

Nout van Dam (1903-1943) en Ina Hendrix (1905-1943)

Een Joods echtpaar, in 1931 getrouwd. Ina is één van drie Joodse zussen Hendrix in het boek "Zussen, Een oorlogsverhaal" [5] van Hinke Piersma.

Dit echtpaar woonde in 1942 met drie kinderen in Amstelveen. Toen in mei 1942 de maatregel van kracht werd dat Joden van buiten Amsterdam naar Amsterdam moesten verhuizen doken zij onder in Amsterdam bij een vriendin van Ina, Margreet Taselaar. Door verraad door Mies van Ginkel eerst van Nout en later van Ina kwamen beiden in februari 1943 in kamp Vught. Via kamp Westerbork (eind maart) gingen beiden op 6 april op transport naar Sobibor, waar ze op 9 april 1943 werden vergast.

Nout en Ina hadden hun 3 kinderen al laten onderduiken toen Nout begin 1943 valse papieren wilde regelen om alsnog met z'n vrouw het land uit te komen. Op 26 januari 1943 had hij daarvoor een afspraak met Dirk de Ruiter op de Dintelstraat nummer 40.

"Margreet Taselaar, bij wie hij en Ina ondergedoken hadden gezeten, had Nout met klem afgeraden te gaan. Er was iets met de bewoners van nummer 40, er waren geruchten, het zou er niet veilig zijn" [5, p. 119].

Maar Nout vertrouwde Dirk en ging toch naar de afspraak met een behoorlijk bedrag aan cash bij zich, wat erop wijst dat hij iets moest betalen, en Greta (zus van Ina) meende te weten, dat haar zus en zwager (Ina en Nout) andermaal hadden geprobeerd naar Engeland te ontkomen. Het was al donker toen Nout de Dintelstraat 40 verliet en recht in de armen van de Amsterdamse politieagent Hendrik Blonk liep. Nout zat vervolgens ruim 3 weken gevangen op politiebureaus en gevangenissen in Amsterdam tot hij op 17 februari werd overgebracht naar kamp Vught.

"Toen Nout niet terugkeerde op de bewuste avond van 26 januari 1943, ging Ina dodelijk ongerust naar hem op zoek." Ze verliet haar schuilplaats bij Margreet en begaf zich naar de Dintelstraat.

"Tussen de arrestatie van Nout en die van Ina zaten zestien dagen." Ina zou al die tijd bij het verradersduo doorgebracht hebben. "Onduidelijk is waarom ze haar niet meteen hebben aangegeven Wilden ze kijken in hoeverre Ina nog bruikbaar was? ... (Ze zullen in ieder geval) met het aangeven van Ina hebben gewacht om geen (verdere) verdenking op zich te laden. Wanneer Ina onmiddellijk na aankomst was overgedragen aan de politie, dan zou er geen twijfel meer bestaan over de vuile praktijken van het tweetal. En zij waren al enigszins verdacht, getuige het feit dat Margreet Nouts gang naar de Dintelstraat sterk had ontraden."

Op 11 februari werd Ina gearresteerd door rechercheur Blonk⁸⁸, zoals in de politiemeldingen staat. Na de oorlog verklaart hij:

"(Na de oorlog)⁸⁹ getuigde hij van zijn diepe weezin tegen (met name) Maria van Ginkel. Ina en Nout waren bepaald niet de enige slachtoffers. En na de arrestatie van Nout had Van Ginkel alles in het werk gesteld Ina in handen van de Duitsers te spelen. Blonk had hierdoor 'aan Van Ginkel zulk een haat' gekregen dat hij besloot Ina te vertellen dat Van Ginkel een verraadster was die 'niet zou rusten, voor zij de twee kindertjes Van Dam ook in handen der SD zou hebben gespeeld'. Het liet onverlet dat hij, zo verklaarde Blonk na de oorlog, Ina de kans zou hebben geboden om via vrijgelaten gevangenen een bericht naar buiten te brengen over de verraderspraktijken van Ginkel, waarvan ze zelf eveneens het slachtoffer was geworden." [5, pp. 124-125].

⁸⁷ Dit historische verhaal is hier verkort weergegeven zowel om de werkwijze van het verradersduo Van Ginkel en De Ruiter duidelijk te maken als ook vanwege de weerslag ervan op alle betrokkenen bij de kinderopvang in het VCJC Kampeerhuis.

⁸⁸ Uit de beschreven toedracht valt af te leiden, dat Blonk steeds door Van Ginkel en De Ruiter werd ingeseind over mogelijke arrestanten.

⁸⁹ Hendrik Blonk heeft zich na de oorlog moeten verantwoorden voor z'n optreden. Hierbij heeft hij een aantal verklaringen afgelegd.

Ina werd op 19 februari 1943 naar kamp Vught overgebracht. Ze heeft dan in de 8 dagen dat ze in Amsterdam vastzat en door Blonk werd verhoord, de kans gehad om het signalement van Van Ginkel aan te vullen. In ieder geval zou het volgende bericht gebaseerd kunnen zijn op informatie van Ina Hendrix:

“Op 21 maart 1943 was er in de illegale Vrij Nederland een bericht verschenen onder de kop ‘Waarschuwingen’ met de tekst:

Men verzoek ons te willen waarschuwen tegen de navolgende personen:

Maria Euphemia van Ginkel, Dintelstraat, Amsterdam, samenwonende met Dirk de Ruiter, zich noemende Mevr. de Ruiter is kaartlegster en heeft relaties met Sicherheitsdienst. De Ruiter beweegt zich voornamelijk onder de echtgenooten van gevangenen.

Het was wellicht geen toeval⁹⁰ dat dit bericht twee dagen na de arrestatie van Margreet op 19 maart was verschenen. Met het bericht over Van Ginkel, die werd beschreven als een ‘lange, schrale vrouw’ met een ‘spichtig gelaat’, zwarte haren had en een bril droeg, en haar wederhelft, leek het duo ontmaskerd. Leek.” [5, p. 142]

Dat leek zo, maar het duo zou nog veel schade aan het verzet toebrengen.

De Oranje Vrijbuiters

Utrechtse verzetsgroep uit de wijk Oog in Al.

Klaas Postma was een van de oprichters.

Zij hielpen onderduikers en hadden ook een eigen aparte knokploeg.

Rut Matthijssen, die al eerder via Postma onderduikers in Woerden had

ondergebracht, vond de Oranje Vrijbuiters bereid met hun knokploeg de liquidatie (bij het Kampeerhuis) uit te voeren. Zie G. Segers, Herlevend Bostel. [3, p. 121]

Het is niet zeker, dat Klaas Postma⁹¹, met wie de liquidatie afspraak was gemaakt, bij de aanslag is geweest.

Over de twee Vrijbuiters, die aan deze aanslag hebben deelgenomen, schrijft Piersma [5, p. 143]:

“De twee mannen (De Ruiter en Koppen) waren beschoten door de Utrechtse automonteur J. de H. Onder leiding van Van Beusekom was hij (J. de H.), zo verklaarde hij (Kerkhove)⁹² na de oorlog, op 11 juni met twee andere leden van de knokploeg op weg gegaan naar Esch.” [5, p. 143]

1904-1944, Klaas Postma

De website <https://www.oranjevrijbuiters.nl/geschiedenis/> toont een naam met deze initialen: ‘Joop de Heus’ lid van de Oranje Vrijbuiters, tevens automonteur in Utrecht. Daar staat ook het krantenartikel uit 1950 over zijn ‘verhaal’ en berechting.

Uit bovengenoemde passage uit een naoorlogse verklaring van Kerkhove, blijkt dat De Heus in het onderzoek van Kerkhove naar de aanslag bij het Kampeerhuis in beeld is gekomen als deelnemer en als lid van een knokploeg.

J. de H. was dus lid van de Oranje Vrijbuiters, wat op genoemde website bevestigd wordt.

Op pagina 12 is beschreven dat de SD na het ontslag van Kerkhove De Heus heeft gearresteerd met nog enkele andere leden.

De Heus is mogelijk, vanwege z’n betrokkenheid bij de aanslag en bij de knokploeg Oranje Vrijbuiters, harder verhoord dan de anderen. Zoals veel opgepakte verzetsstrijders is ook hij voor de keuze gesteld: de doodstraf voor hem en zijn ouders of spion voor de SD. Daarbij zou hij zijn doorgeslagen en z’n medewerking hebben beloofd in het oprollen van zijn verzetsgroep. Vervolgens is hij ontslagen uit de gevangenis, heeft een tijd ondergedoken gezeten om z’n geloofwaardigheid naar de Oranje Vrijbuiters veilig te stellen, en heeft ze vervolgens verraden door heterdaad situaties uit te lokken. Voor een uitgebreide beschrijving zie het afgedrukte artikel in het Utrechts Nieuwsblad van 16 maart 1950. Daar is te lezen dat De Heus daarna ook nog geïnfiltrerd is in de (Roermondse) verzetsgroep “De Valkenier(s)”, waardoor minstens twee (drie) verzetslieden werden gearresteerd en later gefusilleerd. Tegen De Heus werd 15 jaar geëist.

⁹⁰ Zie de voetnoot bij Hendrik Blonk op pagina 21.

⁹¹ Postma behoorde wel tot de verzetsgroep, maar behoorde niet tot de knokploeg volgens de website www.oranjevrijbuiters.nl.

⁹² Onduidelijk of Piersma met ‘hij’ Kerkhove of J. de H. bedoelt als degene die de verklaring aflegt. Ik neem aan dat deze laatste alinea uit de afgelegde verklaring komt van Kerkhove, niet uit een verklaring van J. de H.

Joop de Heus kreeg een celstraf van 18 jaar toebedeeld, waarvan hij ongeveer de helft uitzat.

Op de genoemde website staat:

“Op 24 augustus 1943 werden door een inval van de Sicherheitspolizei (Sipo) onder leiding van Blattgerste en Sasse uit Den Haag de leden Egbertus Meulenkamp, Joop de Heus (de latere verrader), Heinz Loewenstein en Leo Fischer gearresteerd en in de nacht erop Klaas Postma en Jaques Martens. Bijna alle andere Oranje Vrijbuiters werden daarna in de maanden augustus, september en november 1943 opgepakt en overgebracht naar het Oranjehotel in Scheveningen en op 28 februari 1944 door het Polizeistandgericht in Den Haag berecht, waar 20 Oranje Vrijbuiters ter dood werden veroordeeld.”

De volgende ochtend, op 29 februari, vlak voor de executies op de Waalsdorpervlakte, kregen twee van hen op de rand van het massagraf te horen, dat zij gratie kregen. Zij moesten echter wel toezien hoe hun 18 achttien makkers (ook Klaas Postma) twee aan twee geëxecuteerd werden. Een van die twee kreeg gratie omdat hij tegelijk jarig was met Hitler, 20 april. Hun straf werd omgezet in 20 jaar tuchthuisstraf, hetgeen Dachau betekende.⁹³

Op pagina 12 is aangetoond dat uit deze passage blijkt, dat De Heus in het onderzoek van Kerkhove in beeld is gekomen als lid van een knokploeg en als deelnemer aan de moordaanslag bij het Kampeerhuis.

Dat leidde tot zijn arrestatie.

Daarna leidde zijn verraad tot het fusillieren van achttien van zijn voormalige maten uit de verzetsgroep Oranje Vrijbuiters.

Vervolgens infiltreerde hij in de verzetsgroep “De Valkeniers” uit Roermond. Daar leverde hij twee van hun leden uit die ook gefusilleerd werden.

VAN ILLEGALE WERKER TOT V-MAN

De Heus heeft dood van velen op zijn geweten

Door zijn toedoen „Oranje Vrijbuiters” uitgemoord

De Utrechter Joh. de Heus uit Utrecht, oud 31 jaar en monteur van beroep, maakte in 1943 een rare zwaai van goed Nederlander (illegaal werker) naar helper van de Duitsers (Sipo). Hij werd in dat jaar op 24 Aug. door de Duitsers wegens illegale activiteit gearresteerd en in de gevangenis te Scheveningen opgesloten. Daar werd hij voor de keus gesteld: doodstraf en ter doodbrenging van zijn ouders of diensten verrichten voor de Sicherheitspolizei. De Heus deed geen moeite zijn ouders te laten onderduiken. Hij koos: dienstname bij de Sipo.

„Welke motieven had U daarvoor?” vroeg de president van de Bijz. Strafkamer, prof. dr L. W. G. Scholten. „Angst” moest verdachte toegeven. „En onenigheid met de organisatie”. (O.m. met J. v. d. V. over levensmiddelenkaarten).

Ik ben ontvlucht.....

„Het was toch gewoonte, dat illegale werkers elkaar trouw bleven tot in de dood”, merkte de president op. „Een Nederlander stuurde niet een andere Nederlander naar de Sipo”. Verdachte was n.l. onder die voorwaarde losgelaten, dat hij ex-medestrijders van zijn groep „de Oranje Vrijbuiters” uit Utrecht, aan de Sipo zou overleveren. Hij wendde aan zijn kameraden voor, dat hij uit de gevangenis was ontvlucht. In 1944 dook hij enige tijd onder bij Van der F. Hoewel hij van de omgeving alle mogelijke medewerking kon krijgen om voorgoed voor de Sipo te verdwijnen, deed hij daar geen moeite voor. Hij stapte niet af van de plannen om de Sipo te helpen.

J. v. d. V. kreeg op den duur de scheve toestand in de gaten. Hij bedreigde verdachte, maar deze vond daarin geen reden om in het goede spoor terug te keren. Integendeel, hij liet v. d. V. meedelen, dat hij hem zou laten arresteren, als hij met dreigen doorging. J. v. d. V. is naderhand door de Sipo gearresteerd, evenals de leider van de „Oranje Vrijbuiters”, K.

Postma, en een der leden van die groep, H. F. v. R. Verdachte had hun adres opgegeven.

In overleg met de Sipo te Den Haag, stelde verdachte aan de „Oranje Vrijbuiters” voor een overval te plegen op het distributiekantoor te Elst. De leden (L. C. Hey, C. Hey, A. H. Hey en P. Verhage), die aan deze overval zouden deelnemen, werden door verdachte aan een „goede” Nederlander, een z.g. politieagent V. die evenwel voor de Sipo werkte, voorgesteld.

Deze V. ontmoette de verzetslieden in Arnhem, waar hij hen van wapens zou voorzien. A. H. Heij vergezeld de Heus in een auto, terwijl de anderen in andere auto's gingen.

Bij het huis van V. werden enkele gearresteerd en bij 'n garage in de buurt de anderen. Allen werden naar de strafgevangenis in Scheveningen gevoerd, waar A. H. Heij na enige tijd kon aanschouwen, hoe zijn broers en vrienden werden gefusilleerd.

Verdachte maakte voorts aan de Sipo het adres bekend van de verloofde van de Oranje Vrijbuiters R. H. Abma, welke laatste door de Duitsers werd gezocht. Abma werd gearresteerd. Dank zij het feit, dat De Heus een samenkomst arrangeerde met A. J. R. Hegge, kon de Sipo deze gevangennemen. J. v. d. Voort, van wie verdachte wist, dat hij in de verzetsgroep van de Oranje Vrijbuiters werkte, werd eveneens in kennis gebracht met een Sipo-handlanger, die doorging voor goed Nederlander. Hij ging zoals reeds vermeld, dezelfde weg als zijn vrienden. Hij werd echter niet ter dood gebracht. Ook gaf verdachte aan de Sipo het adres op van een illegale werker, R. van Aalst.

Toen verdachte in Utrecht zijn spel had gespeeld, werd hij naar Roermond gedirigeerd, waar hij zich indrong in de verzetsgroep „De Valkenier”. Door zijn toedoen werden o.m. A. J. Dahmen en J. E. Jansen gearresteerd. Ook zij werden als de anderen gefusilleerd.

Verdachte ontkende het ten laste gelegde slechts op enkele details. De getuigen vertelden nog eens uitvoerig hoe de gebeurtenissen zich hadden toegedragen.

Bij het ter perse gaan van dit nummer vernemen wij, dat de eis in de zaak-De Heus luidt: 15 jaar met aftrek en ontzetting van alle rechten gedurende het leven.

Utrechts Nieuwsblad van 16 maart 1950

⁹³ <https://www.oranjevrijbuiters.nl/geschiedenis/>

Inhoud

De aanslag bij het VCJC Kampeershuis op 11 juni 1943	1
Bouw van het kampeershuis	1
Namen voor het kampeershuis	2
Verborgten ligging	2
Gebruik van het kampeershuis 1937-1941	2
Het Kampeershuis in Wereldoorlog II	3
Dirk de Ruiter en Mies van Ginkel	5
Beschrijving van de aanslag op vrijdag 11 juni 1943	5
In het proces-verbaal over de moordaanslag zijn de volgende feiten vastgesteld	6
Hoe Kerkhove het onderzoek in handen kreeg	8
Wat gebeurde er de eerste dagen na de aanslag bij het UKC.....	10
Hetty en Gisela tijdens de verhoren	11
Reconstructie van het onderzoek door Kerkhove	11
Veronderstellingen omtrent het onderzoek door Kerkhove.....	13
SD legt nadruk in onderzoek op de knokploeg.....	13
Wat gebeurde met het VCJC kampeershuis na de aanslag?	14
Stichting Schoolbuitenverblijf Zonnewende – de opvolger van het VCJC Kampeershuis	18
11 juni 1943 Bizarre samenloop Moordaanslag met 1 dode en Massamoord met 1300 doden.....	20
Namenregister	21
James van Beusekom.....	21
Kamphuis ‘De Blokhut’	21
Hendrik Blonk	21
Boothstraat 17, Utrecht.....	21
Maria Euphemia (Mies) van Ginkel.....	22
Samuel Kerkhove	22
Cornelis Koppen.....	22
Rutger (Rut) Matthijsen.....	23
Jan Meulenbelt, verzetsnaam ‘Van Beusecom’	23
Mevr. Annechien van Reedt Dortland – Sillevius.....	23
H.Ch.J. Roelofsz.....	24
Dirk de Ruiter.....	24
Gisela Söhnlein.....	24
Utrechts Kindercomité (UKC)	24
Nico van der Veen.....	25
Hetty Voûte	25
Vrijzinnig Christelijke Jeugd Centrale - VCJC	26
De Westerweelgroep	26
Dominee M.C. van Wijhe.....	27
Landhuis Zonnewende	28
Kaarten en afbeeldingen	29
Verradersduo Van Ginkel en De Ruiter	32
Westerweelgroep.....	32
Nout van Dam en Ina Hendrix	33
De Oranje Vrijbuiters	34
Conclusies	37
Bibliografie	37

Conclusies

1. Plaatsaanduiding van het VCJC Kampeerhuis, zie pag. 1, 16, 19, 20,
De correcte plek ervan is vastgesteld via de oude kadastrale aanduiding (St. Michielsgestel E605) van de bouwaanvraag door M.C. van Wijhe in 1937.
De plek waar de fundamenten ervan op SM E605 hebben gestaan is ook gevonden.
Hiermee worden de gebruikte aanduidingen Esch, Vught, Boxtel en Landgoed Venrode uitgesloten.
Het huidige adres van de locatie is:
Stichting Buitenverblijf Zonnewende, Esscheweg 78, 5271 NA Sint-Michielsgestel.
2. Plaats van de drievoudige moordaanslag
De correcte plek is vastgesteld, namelijk bij het VCJC Kampeerhuis. Zie PV pag. 6
G. Segers plaatste in zijn boek *Herlevend Boxtel* op pag. 120 een foto van een vakantiehuisje met onderschrift “Het door De Ruiters en zijn vriendin bewoonde zomerhuisje op het landgoed Zegenwerp.”
Dit heeft er zeker aan bijgedragen, dat men ging denken dat de aanslag op landgoed Zegenwerp heeft plaatsgevonden, en dus ook op het Jeugdcentrum Zegenwerp, en dat de Joodse kinderen ook op Zegenwerp werden afgeleverd. De hier genoemde plekken vallen onder de gemeente Boxtel en liggen alle aan de andere kant van de Esscheweg/Heistraat als het VCJC Kampeerhuis, dat onder de gemeente St. Michielsgestel valt
Ook de verhuizing/naamsverandering van Jeugdcentrum Zegenwerp na de oorlog naar Schoolbuitenverblijf Zonnewende aan de andere kant van de weg, nota bene op het voormalige terrein van het kampeerhuis, heeft de verwarring nog verder in de hand gewerkt.
Ook het feit dat de Boxtelse Korpschef Kerkhove belast werd met de aanslag, die binnen de gemeente Sint Michielsgestel plaats had heeft mogelijk e.e.a. vertroebeld.
Het gegeven, dat zowel Jeugdcentrum Zegenwerp als het VCJC Kampeerhuis kampactiviteiten aanboden aan de jeugd, waarbij de eerste meer aan de weg timmerde dan de tweede, zal ook hebben bijgedragen aan de verwarring.
3. C5 Over wie het kampeerhuis vernielde en het moment waarop bestonden verschillende versies, bij H.C. Touw, [6, p. 557] en bij H. Noordegraaf.
De meest waarschijnlijke oorzaak van de vernietiging oorlogsgeweld op 24 oktober, zie pag. 16 e.v. Niet de SD maar de geallieerden zouden dan daarin de hand hebben gehad.
4. Vermoeden over de verdwijning of in beslagname van de inventaris: deze is waarschijnlijk bij de inventaris van het Jeugdcentrum Zegenwerp terecht gekomen, zie pagina 18.
Ook hierin zou de SD dan niet de hand hebben gehad.
5. C1 Joop de Heus, automonteur uit Utrecht heeft als Oranje Vrijbouter deelgenomen aan de aanslag bij het Kampeerhuis. Zie pag. 12
6. C2 Dit heeft voor de SD het politieke motief voor de aanslag bij de Oranje Vrijbouters neergelegd. Daarna een grote inzet op deze De Heus met minstens 20 dodelijke slachtoffers, zie pag. 13.
7. C3 UKC (Boothstraat 17, Hetty, Gisela en Nico) raakten na de arrestatie van De Heus bij de SD uit beeld, zie pag. 13.
8. C6 Ogenscheinlijke discrepantie tussen verschillende beschrijvingen
 - Proces Verbaal: ambtelijke – St. Michielsgestel view zonder de Boxtelse concurrent Kerkhove
 - H. Touw, H. Noordegraaf en B.J. Flim: UKC view, zonder ‘Kerkhove’
 - G. Segers (Boxtel view met veel ‘Kerkhove’
 - H. Piersma (overall-archief view met eigen verklaringen van Kerkhove.

Ik heb geprobeerd de figuur Kerkhove te begrijpen uit de verschillende beschrijvingen en daarmee tot een reconstructie te komen die recht doet aan de verschillende beschrijvingen.

Met name zijn eigen verklaringen na de oorlog maken voor mij duidelijk waarom zijn onderzoek gelopen is zoals het gelopen is, met dank aan H. Piersma.

Bibliografie

- [1] H. Noordegraaf, „M.C. van Wijhe. Een rode dominee in Vught,” *Vughtse Historische Reeks*, p. 153 t/m 171, 1995.
- [2] B. J. Flim, *Onder de klok*, Gibbon Uitgeefagentschap, 2012.
- [3] G. Segers, *Herlevend Boxtel. Bevrijding, Vrijheid en Wederopbouw 1944-1949*, Boxtel: G. Segers, 1995, pp. 118-124.
- [4] G. Segers, *Beelden uit de bezettingsjaren Boxtel 1940-1944*, Hapert: De Kempen Pers B.V., 1984, pp. 52-57.
- [5] H. Piersma, *Zussen, Querido*, 2017.
- [6] H. Touw, *Het verzet der Hervormde Kerk, Deel I, vol. I*, Den Haag: Boekencentrum 's-Gravenhage, 1946, p. 683 en 393.
- [7] H. Schippers, *De Westerweelgroep en de Palestinapioniers. Non-conformistisch verzet in de Tweede Wereldoorlog*, Uitgeverij Verloren, 2015.

Naschrift

Over deze aanslag is in kranten- en tijdschriftartikelen en in verschillende boeken geschreven. Zie de bibliografie hierboven. Het proces-verbaal betreffende deze aanslag, opgesteld door de burgemeester van Sint Michielsgestel, is pas sinds 2019, 75 jaar later, openbaar.

Om antwoorden te vinden op veel vragen rond de aanslag bij het kampeerhuis heb ik deze bronnen met elkaar gecombineerd en aanvullend onderzoek gedaan.

Ik heb aan deze ‘coldcase’ uit 1943 met veel plezier gewerkt, terwijl ik me realiseer, dat de betrokkenen veel spannende en angstige momenten beleefd hebben.

Veel zaken heb ik voor mezelf tot duidelijkheid gekregen door mij proberen voor te stellen hoe situaties voor de betreffende personen er uitgezien kunnen hebben, en dan door te zoeken op die intuïtief aangevoelde mogelijkheden.

Hopelijk hebt u ook plezier beleefd aan het lezen, hoewel ik me er van bewust ben, dat de tekst vaak aan elkaar hangt van de aanhalingen en veronderstellingen.

In ieder geval heb ik een paar nieuwe gezichtspunten boven water gekregen, die ik hierboven als conclusies heb opgenomen.

Medewerking daarbij kreeg ik van:

Mevr. Annemarie van Geloven van het Brabants Historisch Informatie centrum (BHIC) in Den Bosch, die veel voor mij nazocht,

Dhr. Jef van Veldhoven, enthousiast lid van de Heemkundevereniging ‘De Heerlijkheid Herlaar’, die in zijn archief nog veel materiaal had en voor mij nazoeking deed.,

Dhr. Carlinho Wolfs, facilitair manager van Groepsaccommodatie Zonnewende in Sint-Michielsgestel, die gastvrijheid bood en die in het terrein aanwees waar het kampeerhuis gestaan moet hebben, van Mevr. H. Das-Horsmeier, archiefbeheerder van de Protestantse Kerkengemeenschap Vught, die mij gastvrij ontving en met haar persoonlijk archief een bron is geweest voor enkele van de genoemde publicaties.

Mevr. Christien Hennes, mijn achternicht en kleindochter van M.C. van Wijhe, die mij met haar positieve belangstelling steunde.

M'n dochter Irene Hocks-van Wijhe, die me door schrijf dipje hielp met een waardevol advies.

Last but not least mijn vrouw, Dicky Langhout, die mij fysiek op de been en mentaal op het goede pad heeft gehouden (met ups en downs heeft dit onderzoek gedurende drie jaren door mijn hoofd gespoekt en kwamen er iedere keer weer nieuwe ideeën boven).

1 mei 2020

Gerrit-Jan van Wijhe